

Yhteenveto kuntalakiluonnosta koskevista lausunnoista

Sisällysluettelo

1 JOHDANTO.....	3
2 LAUSUNTOJEN KESKEINEN SISÄLTÖ	4
3 LAUSUNNOISSA ESITETTYJÄ NÄKÖKOHTIA LAKILUONNOKSESTA	7
3.1 YLEISET SÄÄNNÖKSET (LUKU 1)	7
3.2 KUNNAN TEHTÄVÄT JA JÄRJESTÄMISVASTUU (LUKU 2)	9
3.3 VALTION JA KUNNAN SUHDE (LUKU 3)	10
3.4 VALTUUSTO (LUKU 4)	10
3.5 KUNNAN ASUKKAIDEN OSALLISTUMISOIKEUS (LUKU 5)	12
3.6 KUNNAN TOIMIELIMET (LUKU 6)	17
3.7 KUNNAN JOHTAMINEN JA KUNNANHALLITUS (LUKU 7)	20
3.8 KUNTIEN YHTEISTOIMINTA (LUKU 8)	23
3.9 KUNNALLINEN LIIKELAITOS (LUKU 9)	24
3.10 LUOTTAMUSHENKILÖT (LUKU 10)	24
3.11 HENKILÖSTÖ (LUKU 11)	28
3.12 HALLINTO (LUKU 12)	28
3.13 KUNNAN TALOUS (LUKU 13)	30
3.14 HALLINNON JA TALOUDEN TARKASTUS (LUKU 14)	32
3.15 KUNNAN TOIMINTA MARKKINOILLA (LUKU 15)	34
3.16 OIKAISUVAATIMUS JA KUNNALLISVALITUS (LUKU 16)	35
3.17 VOIMAANTULO- JA SIIRTYMÄSÄÄNNÖKSET (LUKU 17)	35
LIITE 1. LAUSUNNON ANTANEET TAHOT	37

1 Johdanto

Kuntalain kokonaisuudistuksen tavoitteena on uudistaa kuntalaki siten, että siinä otetaan huomioon kuntien muuttuvasta toimintaympäristöstä ja uusista kuntahallinnon rakenteista aiheutuvat muutostarpeet. Uusi kuntalaki korvaisi vuoden 1995 kuntalain. Kuntalaki olisi edelleen kunnan hallintoa, päätöksentekomenettelyä ja taloutta koskeva yleislaki. Uudistuksella pyritään vähentämään erityislainsäädännön tarvetta.

Valtiovarainministeriö asetti heinäkuussa 2012 kuntalain kokonaisuudistuksen valmistelua varten parlamentaarisen seurantaryhmän, työvaliokunnan ja neljä valmistelujaostoa: toimielimet ja johtaminen-, demokratia-, talous- sekä kunnat ja markkinat -jaostot. Työvaliokunta on vastannut lainvalmistelusta ja koordinoanut valmistelujaostojen työtä. Jaostot ovat kartoittaneet syksyllä 2013 sähköisellä kyselyllä kuntien näkemyksiä ja kannanottoja valmisteltavasta kuntalaista.

Lausuttavana ollut hallituksen esitysluonnos on valmisteltu jaostojen työn pohjalta.

Valtiovarainministeriö pyysi kuntalakia koskevasta luonnoksesta lausuntoja 8.5.2014 kirjeellään. Lausuntoa pyydettiin luonnoksesta yleisesti sekä erityisesti lausumaan seuraavista kysymyksistä:

- kunnan toiminnan käsitteestä (6 §)
- kunnan tehtäviä, järjestämisvastuuta ja palvelujen tuottamista koskevista ehdotuksista (7-9 §)
- kuntatalousohjelmasta (12 §)
- kuntavaalien ja valtuuston toimikauden alkamisen ajankohdan muuttamisesta (15 §)
- valtuuston kokoa koskevasta sääntelystä (16 §)
- osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia sekä vaikuttamistoimielimiä kuten nuorisovaltuustoa koskevista ehdotuksista (5 luku);
- kunnan toimielinorganisaation ja johtamisen vaihtoehtoisista organisointitavoista (31, 34 ja 38 §)
- alueellisia toimielimiä koskevista ehdotuksista (37 §)
- kuntastrategiasta (39 §)
- kunnanhallituksen ja kunnanhallituksen puheenjohtajan tehtävistä (40 ja 41 §)
- johtajasopimuksesta (43 §)
- omistajaohjausta ja kuntakonsernin johtamista koskevista ehdotuksista (6 §, 47 - 49 §)
- kuntien yhteistoimintaa koskevista ehdotuksista (8 luku)
- luottamushenkilöiden vaalikelpoisuuteen ehdotetuista muutoksista, erityisesti kunnanhallituksen osalta tytäryhteisöjen hallituksen jäseniä ja puheenjohtajistoa koskevista ehdotuksista (74 § 1 ja 4 mom.)
- päätoimisen ja osa-aikaisen luottamushenkilön asemaa ja luottamushenkilön oikeutta saada vapaata työstään koskevista ehdotuksista (81 ja 82 §)
- sidonnaisuuksien ilmoittamisesta (85 §)
- kunnallisen puoluerahoituksen läpinäkyvyyttä koskevista ehdotuksista (19 § 2 mom. ja 83 § 3 mom.)
- otto-oikeuden rajaamisesta kunnanhallitukselle (93 §)
- toimielinten sähköisiä päätöksentekotapoja koskevista ehdotuksista (99 - 101 §) sekä kunnan ilmoitusten, kunnan toimintaa koskevien tietojen ja pöytäkirjojen julkaisemisesta tietoverkossa (109 ja 110 §, 141 §)
- alijäämän kattamisvelvollisuudesta määrääjässä ja alijäämän kattamisvelvollisuuden ulottamisesta kuntayhtymiin (111 §)
- erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan ja kuntayhtymän arviointimenettelyistä (119 ja 120 §)

- tarkastuslautakuntaa koskevista ehdotuksista (122 §)
- tilintarkastuksesta (123 §)
- tarkastuslautakunnan ja tilintarkastajien tietojensaantioikeudesta (125 §)
- kunnan toimintaa markkinoilla koskevista ehdotuksista kuten kunnan myöntämien lainojen, takausten sekä vakuuksien rajoittamisesta, kunnan kiinteistön luovutuksesta ja julkisen palvelun velvoitteesta (15 luku) sekä
- lakiluonnoksen rakenteesta ja siirtymäsäännöksistä.

Lausuntopyyntö lähetettiin kaikille kunnan- ja kaupunginhallituksille. Lausuntoa pyydettiin kuntien ohella yli 200 taholta, mm. ministeriöiltä, eduskuntapuolueilta, maakunnan liitoilta, sairaanhoito- ja erityishuoltopiireiltä, sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistoiminta-alueilta, koulutuskuntayhtymiltä sekä aluehallintoviranomaisilta ja eräiltä järjestöiltä. Myös muut kuin lausuntopyyntöön jakelussa mainitut tahot saivat lausua esityksestä. Lausunnot pyydettiin toimittamaan 26.8.2014 mennessä.

Lakiluonnoksesta annettiin yhteensä 402 lausuntoa, joista 277 oli kuntien ja 125 muiden tahojen lausuntoja. Lausunnot löytyvät valtioneuvoston hankerekisteristä osoitteesta http://hare.vn.fi/mAsiakirjojenYpSelaus.asp?h_iID=18618&tVNo=4&sTyp=Selaus. Listaus lausunnon antaneista tahoista on yhteenvedon liitteinä. Lausuntoanalyysissä ja -yhteenvedossa on pystytty huomioimaan 5.9.2014 mennessä saapuneet lausunnot.

2 Lausuntojen keskeinen sisältö

Kuntalain kokonaisuudistusta pidettiin tarpeellisenä ja sen tavoitteita tärkeinä ja kannatettavina. Kuntalain uudistaminen esitetyllä tavalla vastaa lausuntojen mukaan hyvin kuntien toimintaympäristön ja kunnallishallinnon rakenteiden muutoksista johtuviin lain uudistamistarpeisiin.

Erityisen tärkeänä tavoitteena kuntien antamissa lausunnoissa pidettiin sitä, että kuntalaisissa otetaan huomioon kuntien erilaistuminen ja mahdollistetaan kuntakohtaiset, paikalliset olosuhteet huomioivat ratkaisut hallinnon, johtamisen ja osallistumisen järjestämisessä. Osa kunnista katsoi, että esitetty sääntely on tämän tavoitteen vastaisesti joissakin kohdin tarpeettoman yksityiskohtaista ja rajoittavaa. Lakiluonnoksen katsottiin sisältävän uutta, aiempaa yksityiskohtaisempaa toimintatapojen sääntelyä, ja erityisesti esitettyjen listaus-ten katsottiin saattavan rajoittaa kuntien vapautta itse kehittää ratkaisuja. Kunnat pitivät tärkeänä myös sitä, että uusi laki ei aiheuta kunnille lisää taloudellisia velvoitteita ilman valtion asettamia lisäresursseja.

Suuri osa lausunnonantajista toi esiin, että valmistelussa tulee ottaa huomioon muut keskeiset lainsäädäntöhankkeet, jotka vaikuttavat kuntien järjestämisvastuuseen ja palvelujen tuottamiseen. Lopullisen kannan määrittely kuntalakiluonnokseen yleensä ja myös yksittäisiin pykäliin nähtiin ongelmalliseksi, kun sosiaali- ja terveydenhuollon-, kuntarakenne-, valtionosuus- ja metropolihallintouudistukset ovat vielä osin jäsentymättömiä ja niiden lopullisia vaikutuksia kuntien hallintoon, palveluihin ja talouteen ei kaikilta osin voida hahmottaa.

Kunnan toiminnan määritelmän käyttöönottoa kannatettiin laajasti, vaikka siihen todettiin liittyvän joitakin soveltamisongelmia erityislainsäädäntöön sekä kunnan viestintä- ja tiedotusvelvoitteisiin liittyen. Myös järjestämisvastuun käsitteen määrittelemistä laissa pidettiin perusteltuna, mutta ongelmalliseksi koettiin kuntalain sekä lausunnonalla olevan sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain välinen suhde sekä käytetyn terminologian välinen eroavaisuus. Järjestämisvastuun ja rahoitusvastuun mahdollista irtautumista toisistaan pidettiin huolestuttavana.

Kuntatalousohjelmaa pidettiin lähtökohtaisesti perusteltuna uudistuksena. Osana julkisen talouden suunnitelmaa sen katsottiin luovan edellytyksiä myös kuntatalouden kestävyydelle. Kunnat pitivät hyvänä sitä, että kuntataloutta tarkastellaan kokonaisuutena ja että valmistelu tehdään ministeriöiden yhteistyönä. Suomen Kuntaliiton asemaa ja sen osallistumista valmisteluun tasavertaisena osapuolena pidettiin tärkeänä.

Kuntavaalien ajankohdan muutosta kannatti enemmistö lausunnonantajista. Myös valtuuston kokoa koskevan sääntelyn väljentämistä kannatettiin laajasti.

Lausunnoissa kannatettiin valtaosaa asukkaiden osallistumiseen ja vaikuttamiseen liittyvistä ehdotuksista. Niiden nähtiin kannustavan kuntalaisten osallistumista ja tukevan osallistumisoikeuksien kehittämistä paikallistasolla sekä kehittävän kunnallisen itsehallinnon sisältöä. Lain nähtiin kokoavan nykylakia paremmin yhteen vaikuttamismahdollisuuksien kokonaisuuden. Hyvänä pidettiin sitä, että kunnalle jää harkintavaltaa suoran demokratian muotojen ja laajuuden suhteen. Järjestöjen lausunnoissa puolestaan todettiin, ettei järjestöjen asema hahmotu lakiluonnoksesta riittävän selkeänä tai, että järjestöt nähdään lakiluonnoksessa liian kapea-alaisesti.

Esiin tuotiin myös, että osallistumisen lisäämiseen sisältyy riski toimintamenojen kasvusta kunnissa. Joissain lausunnoissa todettiin suoran demokratian keinojen laajamittaisen hyödyntämisen vaikuttavan hidastavasti päätöksenteon valmisteluun kunnissa ja kiinnitettiin huomiota siihen, että lisääntyvät vaikuttamismahdollisuudet eivät saisi johtaa liian byrokraattisiin prosesseihin. Tärkeänä pidettiin samanaikaisesti huolehtia siitä, että keskeinen päätöksentekovoima ja riittävä liikkumavara talouden ja hallinnon järjestämisessä säilyy niillä toimielimillä, joilla on taloudellinen ja juridinen vastuu kunnan päätöksistä ja palvelujen turvaamisesta. Todettiin myös, että osallistumismahdollisuuksien parantamisella ei voida kompensoida kuntien itsenäisten vaikutusmahdollisuuksien heikentymistä hyvinvointipalvelujen järjestämiseen.

Velvoitetta asettaa nuorisovaltuusto kannatti kaikista lausunnonantajista hieman yli puolet, kunnista sitä vastusti hieman yli puolet. Vastustus kohdistui nimenomaan velvoitteeseen asettaa nuorisovaltuusto, ei nuorten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien parantamiseen sinänsä. Vaikuttamistoimielinten asettamisen katsottiin olevan kuntien velvoitteiden ja tehtävien vähentämiseen liittyvien hallituksen tavoitteiden kanssa ristiriitainen. Toisaalta osassa lausuntoja vanhusten, vammaisten ja nuorten huomioiminen luonnoksessa esitetyksi nähtiin tarpeellisenä.

Alueellisia toimielimiä koskevan pykälän katsottiin luovan puitteet alueellisen toiminnan kehittämiseksi, mutta jättävän kuntakohtaiseen harkintaan alueellisen toimielimen tehtävistä, toimivallasta ja resursoinnista päättämisen. Säännöksen katsottiin täydentävän kuntalaisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia ja liittyvän nimenomaan kuntalaisten lähidemokratian tarpeen toteutumiseen. Alueelliset toimielimet nähtiin mahdollisina erityisesti kuntaliitostilanteissa ja pinta-alaltaan suurissa kunnissa. Yleisesti korostettiin, että toimielimillä tulee kuitenkin olla riittävät tehtävät ja määrärahat, ei vain lausunnonantajan rooli. Kannettiin myös huolta siitä, että alueelliset toimielimet voivat kasvattaa kunnan hallintoa tarpeettomasti ja niiden asema voi jäädä heikoksi, jos niillä ei ole omia taloudellisia resursseja.

Päätoimisen ja osa-aikaisen luottamushenkilön asemaa ja luottamushenkilön oikeutta saada vapaata työstään koskevia ehdotuksia pidettiin pääosin perusteltuina ja tarpeellisina mm. poliittisen johdon, kunnan toiminnan ja luottamushenkilöiden toimintaedellytysten vahvistamiseksi. Lausunnonantajista EK ja Suomen Yrittäjät vastustivat luottamushenkilön asemaa ja oikeutta saada vapaata koskevia esityksiä. Myös Kirkon työmarkkinalaitos näki esitysten vaikeuttavan työnantajan perustehtävän toteuttamista ja esitettyjen subjektiivisten oikeuksien kaventavan työnantajan työnjohtovaltaa. Päätoimisuuden katsottiin voivan vaikuttaa yrittäjien hakeutumiseen luottamustehtävään ja esityksen olevan erityisen vaikea

pk-yrittäjille. Luottamustoimen hoitoon tarvittavan vapaan myöntämisen perusteena tulisi näiden lausuntojen mukaan olla työnantajan ja työntekijän sopimus, ei pakko.

Kuntastrategian sääntelemistä kuntalaissa kannatti enemmistö lausunnonantajista, mutta strategian sisällön määrittelemistä lain säännöksellä kritisoitiin. Vastaavalla tavalla johtajasopimuksen sääntelemistä laissa pidettiin perusteltuna, mutta siihen liittyvän yksityiskohteisemman päätöksenteon toivottiin jäävän kunnan omaan harkintaan. Kunnanhallituksen puheenjohtajalle lakiluonnoksessa esitetyt tehtävät sen sijaan koettiin ristiriitaisiksi ja josain määrin kunnan johtamisrooleja sekoittaviksi.

Omistajaohjausta koskevan sääntelyn ottamista kuntalakiin kannatettiin laajasti, mutta samalla nostettiin esiin kuntakonsernin kokonaisedun määrittelemiseen mahdollisesti liittyvät hankaluudet sekä erityislainsäädännön etusija suhteessa kuntalakiin. Vastaavasti kuntien yhteistoimintaa koskevan sääntelyn täsmentämistä pidettiin perusteltuna, mutta samalla todettiin sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain vaikuttavan tulevaisuudessa erittäin huomattavalla tavalla kuntien väliseen yhteistoimintaan.

Sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuutta pidettiin perusteltuna ja avoimuutta lisäävänä. Sen sijaan kunnanhallituksen jäsenen vaalikelpoisuutta koskeva sääntely sai ristiriitaisen vastaanoton konserniyhteisöjen hallitusten jäsenten osalta. Sääntelyn perusteet ymmärrettiin, mutta esitetty sääntely koettiin konsernin omistajaohjausta heikentävänä. Sääntelyä esitettiin lievennettäväksi erityisesti markkinoilla toimimattomien yhteisöjen osalta. Sen sijaan kunnan henkilöstöä koskevaa vaalikelpoisuusääntelyä piti enemmistö kuntalausunnonantajista perusteltuna ja lausunnoista ilmeni jopa toivetta esitettyä tiukempaan vaalikelpoisuusääntelyyn. Kritiikkiä esitetty säännös sai eräiltä puolueilta ja ammattiliittojen keskusjärjestöiltä.

Otto-oikeuden rajaaminen vain kunnanhallituksen käyttöön sai ristiriitaisen vastaanoton. Pienemmät kunnat kannattivat esitettyä muutosta ja suuremmat vastustivat. Osa lausunnonantajista puolestaan esitti, että asian tulisi olla valtuuston päätettävissä.

Sähköisten menettelytapojen ottamista kuntalakiin pidettiin hyvänä. Niiden yhteydessä nousivat kuitenkin esille henkilötietojen suojaan ja käytännön menettelytapoihin liittyvät kysymykset. Lausunnoissa todettiin, ettei ehdotetuissa säännöksissä ole johdonmukaisesti otettu huomioon salassapitosäännöksiä, minkä vuoksi säännösten suhteen viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettuun lakiin katsottiin jäävän epäselväksi. Myös säännöksiä henkilötietojen saatavuudesta yleisen tietoverkon avulla katsottiin olevan tarpeen selkeyttää ottaen huomioon henkilötiedon käsitteen sisältö.

Kunnan taseeseen kertyneen alijäämän kattamista koskevaa sääntelyä pidettiin yleisesti hyvänä uudistuksena. Enemmistö lausunnonantajista piti perusteltuna myös sitä, että alijäämän kattamisvelvollisuus koskee kuntayhtymiä. Useat kunnat kiinnittivät lausunnoissaan kuitenkin huomiota siihen, että alijäämän kattamisvelvollisuuteen säädetyn määräajan tulisi olla pidempi ja, että siihen tulisi voida saada joustavasti lisää aikaa. Kuntayhtymien osalta esitettiin sääntelyä, joka mahdollistaisi jäsenkuntien osallistumisen talouden tasapainottamisen suunnitteluun jo kahden alijäämäisen tilinpäätöksen jälkeen.

Merkittävä osa kunnista katsoi, että suunnitteilla olevien sote-alueiden laaja omistuspohja ja vahva valtionohjaus aiheuttavat tilanteen, jossa kuntien rahoitusvastuu yhdistettynä alijäämän kattamisvelvollisuuteen synnyttää erittäin ongelmallisen tilanteen kuntien kannalta.

Erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan arviointimenettelyä koskevien säännösten siirtämistä kuntalakiin pidettiin yleisesti perusteltuna. Enemmistö piti myös konsernitason tarkastelua kuntien toiminnan organisointitavoissa olevien suurten erojen vuoksi tarkoituksenmukaisena. Useissa lausunnoissa konsernitason

tarkastelua pidettiin kuitenkin ongelmallisena yksittäisten kriteerien, erityisesti asukasta kohti lasketun kuntakonsernin lainamäärän ja kuntakonsernin suhteellisen velkaantumisen osalta. Konsernitason tarkastelua pidettiin kiristävänä ja katsottiin, että konsernitason tiedot eivät välttämättä anna oikeaa kuvaa konsernin taloudellisesta asemasta.

Kunnan toimintaa markkinoilla koskeviin pykäläehdotuksiin liittyen pidettiin hyvänä, että kokonaisuus on koottu omaksi luvukseen.

Eniten kantaa otettiin säännökseen kunnan myöntämän lainan, takauksen tai muun vakuuden antamisesta toisen velasta tai muusta sitoumuksesta. Noin puolet asiaan kantaa ottaneista piti säännöstä perusteltuna ja katsoi sen selkeyttävän tilannetta sekä menettelytapoja. Lisäksi nähtiin, että säännös rajaa kunnan riskinottoa ja korostaa vastuuta yhteisten varojen käytöstä sekä markkinoiden toimivuudesta. Pykälää vastustavat olivat muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta pieniä kuntia, jotka katsoivat, että se rajoittaa kunnan elinvoiman kehittämistä sekä kunnallista itsehallintoa. Pykälää vastustivat mm. Suomen Yrittäjät sekä EK, jotka katsoivat, että pykälä aiheuttaa kilpailun vääristymiä.

Kunnan omistaman kiinteistön luovutusta tai vuokralle antamista koskevan pykälän osalta lausunnot jakaantuivat huomattavasti. Osa kantaa ottaneista piti sääntelyä voimassaolevan sääntelyn mukaisena ja tilannetta selkiyttävänä. Osa kantaa ottaneista piti säännöstä liian rajoittavana ja pitkälle menevänä, byrokraattisena sääntelynä sekä kustannuksia lisäävänä. Osa ehdotti koko pykälän tai sen osan poistamista.

Julkisen palvelun velvoitetta koskevaa pykäläluonnosta kommentoitiin varsin vähän. Osa kantaa ottaneista piti ehdotusta tarpeellisena ja hyvänä ja katsoi sen avuksi sovellettaessa julkisen palvelun velvoitetta koskevaa EU-sääntelyä.

Oikeusministeriön sekä ruotsinkielisten kuntien lausunnoissa nostettiin esille myös kielellisiin oikeuksiin liittyvät kysymykset ja niiden esille tuominen kuntalaissa. Lisäksi lausunnoissa nostettiin laajasti esille tarve kunnallisvalitusoikeuden tarkastelemiseen sekä esitettiin myös valituslupajärjestelmän käyttöönottoa kunnallisasioissa.

Suomen Kuntaliitto esitti lausunnossaan, että kuntalakiin lisättäisiin yleiset säännökset kuntien kokeilutoiminnasta. Kokeilutoiminnan tarkoituksena olisi lainsäädännön asettamista velvoitteista poiketen kokeilla erilaisia palvelujen organisoimis- ja toteuttamistapoja. Tavoitteena olisi antaa kokeilukunnille vapauksia lainsäädännössä esitetyistä velvoitteista, jotta kunnat voisivat vapaammin kehittää palvelujaan.

Noin viidesosa lausuneista kunnista esitti lausunnossaan, että lain voimaantuloa kokonaisuudessaan tulisi siirtää vuoden 2017 alkuun, jotta esitetyt muutokset pystyttäisiin paremmin koordinoimaan vireillä olevien muiden muutoshankkeiden kanssa.

Ehdotettua lain rakennetta ja lukujen järjestystä pidettiin lähes poikkeuksetta selkeänä ja loogisena.

3 Lausunnoissa esitettyjä näkökohtia lakiluonnoksesta

3.1 Yleiset säännökset (luku 1)

1 § Lain tarkoitus

Lain tarkoitukseen liittyen annettiin vain muutama lausunto. Lausunnoissa todettiin mm. että paikallisen itsehallinnon peruskirjassa ilmaistu paikallisen itsehallinnon käsite tulisi näkyä laissa selvemmin ja että pykälää tulisi täydentää voimassa olevan lain säännöksellä

siitä, että kuntien tehtävistä säädetään lailla. Säännöksen säilyttämistä nykyisen sisältöisenä pidettiin selkeämpänä.

Lisäksi esitettiin, että vähintäänkin lain perusteluissa voitaisiin ottaa esille segregaaation ehkäisemisen näkökulma ja että kestäväan kehitykseen kuuluu myös sukupuolten tasa-arvo. Todettiin myös, että lain käsite ”hyvinvointi” ei kata riittävällä tavalla terveyttä, vaan tulisi käyttää käsiteparia ”hyvinvointi ja terveys”. Joissakin lausunnoissa todettiin myös, että lain tarkoituksessa tulisi näkyä kunnan velvollisuus huolehtia palveluiden tehokkaasta järjestämisestä.

2 § Soveltamisala

Lain soveltamisalaan ei juurikaan otettu kantaa. Lain soveltamisalaan liittyviä kannanottoja esitettiin erityisesti kunnan toimintaa ja omistajaohjausta koskevien pykälien yhteydessä, jolloin esille nostettiin kysymys yleislain ja erityislainsäädännön välisestä suhteesta.

3 § Kunnan jäsen, 4 § Kunnan nimi, 5 § Kunnan vaakuna

Kunnan jäsenyyttä kommentoitiin vain yhdessä lausunnossa, jonka mukaan kaksoiskuntalaisuus tulisi mahdollistaa, jotta turvataisiin vapaa-ajan asukkailla entistä paremmat kuntapalvelut. Kunnan nimeä koskevaa pykälää ei kommentoitu lausunnoissa lainkaan.

Kunnan vaakunaa koskevaa pykälää kommentoitiin vain yhdessä kuntalausunnossa, jossa kunnan vaakunan käytöstä toivottiin selkeämpää ohjeistusta ja keinoja rajoittaa vaakunan käyttöä kunnan päätöksin. Lisäksi maakunnan liitot esittivät, että maakuntavaakunan käyttö tulisi mahdollistaa ja ottaa asiasta säännökset kuntalakiin.

6 § Kunnan toiminta

Kunnan toimintaa koskeva pykälää kommentoitiin runsaasti. Pykälää piti esityksen mukaisessa muodossa perusteltuna 89 lausunnonantajaa, joista kuntia oli 80.

Täysin turhana määritelmää piti kuusi lausunnonantajaa, joiden näkemyksen mukaan on epäselvää, miksi käsitelmääritys on esitetty ja sen sijaan tulisi pitäytyä pelkästään juridisen kuntakonsernin määritelmässä.

Erityisesti suurempien kaupunkien lausunnoissa esitetyn pykälän sisältöä pidettiin lähtökohtaisesti perusteltuna, mutta todettiin, että pykälän sisältöä ja merkitystä tulisi vielä tämentää. Kuntalain soveltamisalan laajentamista aiemmasta ”kunnan hallinnosta” ehdotettuun ”kunnan toimintaan” pidettiin periaatteessa perusteltuna muutoksena, mutta sen epäiltiin johtavan hankaliin rajanvetokysymyksiin ja tulkintaongelmiin. Kuntien toiminnan ja talouden käsittelyä kokonaisuutena todettiin myös vaikeuttavan erityyppisten yhteisöjen eriävät ohjausmenettelyt sekä erityislainsäädännön, joka syrjäyttää kuntalain. Erityisesti yhtiölainsäädäntöön liittyen esitettiin myös näkemyksiä, joiden mukaan pykälä on käytännössä tarpeeton ja mahdoton soveltaa.

Lisäksi todettiin, että laajan määritelmän tosiasiallisia vaikutuksia ei oltu valmistelussa huomioitu ja arvioitu läpi lakiehdotuksen. Ongelmia nähtiin mm. kunnan asukkaiden ja palvelujen käyttäjien osallistumis- ja aloiteoikeudessa sekä kunnan toimintaa koskevassa tiedotusvelvollisuudessa. Laaja-alaisen määritelmän soveltamisen koettiin lisäävän niin kunnan kuin kuntakonserninkin hallinnollista kuormaa, samoin kuin niiden kuntakonserniin kuulumattomien toimijoiden kuormaa, jotka tulevat kunnallisen omistuksen, sopimuksen tai rahoituksen kautta ”kunnan toiminnan” piiriin. Tiedottamista, osallistumista ja vaikuttamista koskevien velvoitteiden soveltaminen esimerkiksi suhteessa liikesalaisuutta ja yksityisyyden suojaa koskevaan sääntelyyn koettiin ongelmalliseksi.

3.2 Kunnan tehtävät ja järjestämisvastuu (luku 2)

7 § Kunnan tehtävät

Kunnan tehtäviä koskevaa säännöstä ei kommentoitu kovinkaan laajasti. Lausunnoissa tulivat näkyviin tarve vähentää kuntien tehtäviä sekä korostettiin valtion rahoitusvastuuta kuntien tehtäviin liittyen. Lisäksi nostettiin esille markkinoiden toimivuuteen liittyviä näkökohtia.

Kuntasektorin ulkopuolisten lausunnonantajien lausunnoissa esitettiin, että kuntalain 7 §:ssä tulisi mainita kunnan yleistä toimialaa rajoittavat hallinnon toissijaisuuden ja paikallisuuden periaatteet sekä teollisen ja kaupallisen toiminnan kieltä. Lisäksi esitettiin, että kunnille tulisi asettaa kieltä ryhtyä kilpailua vääristävään toimintaan. Tähän liittyen kunnan tehtäviin esitettiin myös lisättäväksi markkinoiden toimivuutta koskevat periaatteet. Julkisen ja yksityisen sektorin terveen kilpailun katsottiin toimivan osaltaan hyvänä mittarina kunnan oman toiminnan tuottavuuden arvioinnissa ja kannustavan kuntaa tarjoamaan yhä parempia palveluita.

Kunnan roolia ja tehtäviä kansalaisten vaikutuskanavana, palveluiden järjestäjänä ja alueensa elinvoiman vahvistajana toivottiin määriteltävän selkeämmin. Lisäksi esitettiin, että peruskunnan rinnalle luotaisiin myös kuntien tiivistyvään yhteistyöhön perustuvia hallintomalleja.

8 § Kunnan järjestämisvastuu

Järjestämisvastuuta koskevasta pykälästä annettiin 78 lausuntoa, jotka keskittyivät pääosin kuntalain sekä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain väliseen suhteeseen.

Lausunnoissa kritisoitiin sitä, ettei esitysluonnoksesta tai sen perusteluista ilmene, kuinka mahdollinen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuun siirtäminen sote-alueille tai Helsingin seutua koskevassa metropolilainsäädäntöhankkeessa kaavailtu uusi alueellinen hallinto vaikuttaisivat kuntalain soveltamiseen. Lausuntojen mukaan kuntalaki, sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädäntö sekä metropolilainsäädäntö eivät tulisi muodostamaan johdonmukaista kokonaisuutta, jollei järjestämisvastuun käsitettä määritellä niissä samalla tavoin. Järjestämisvastuuta koskevan pykälän 3 momenttiin eli kunnan rahoitusvastuuseen viitaten todettiin, että olisi vastaavasti tarpeellista säätää, että kunnan järjestämisvastuun laajentaminen lainsäädännössä edellyttää valtiolta uusien tehtävien täysimääräistä rahoitusta. Esitettiin myös, että järjestämisvastuu voisi määräytyä siten, että ko. palvelut eivät kuuluisi enää jatkossa kunnan tehtäväksi, vaan rahoitus- ja järjestämisvastuu siirtyisi kunnilta muun julkisen organisaation vastuulle. Myös rahoitusvastuun ja järjestämisvastuun mahdollista eriytymistä sotessa kritisoitiin voimakkaasti ja nähtiin se hyvin suurena riskinä kuntien vaikutusvallan kannalta.

Lisäksi lausunnoissa otettiin kantaa lähipalveluihin ja niiden turvaamiseen. Järjestämisvastuussa olevan tahon määriteltäessä palvelujen ja muiden toimenpiteiden tarpeen, määrän ja laadun, nähtiin riskinä, että eri alueille palvelutarpeet määritelläänkin niin, että kuntalaiset eivät tosiasiallisesti ole yhdenvertaisia saatavuuden näkökulmasta katsoen.

Oikeusministeriön lausunnossa pykälään esitettiin lisättäväksi uusi 3 momentti, jonka mukaan suomen- ja ruotsinkielisten asukkaiden mahdollisuudet saada palveluja omalla kielellään samanlaisten perusteiden mukaan on turvattava siten kuin kielilaissa (423/2003) ja muualla laissa säädetään. Lisäksi todettiin, että perusteluista tulisi näkyä vastuun palvelu-

jen yhdenvertaisesta saatavuudesta tarkoittavan myös sukupuolten tasa-arvon huomioon ottamista.

9 § Tuottamisvastuu

Tuottamisvastuuta koskevaa pykälää kommentoitiin vähän. Kommenteissa pohdittiin sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain vaikutusta pykälään. Lisäksi Kirkkohallitus katsoi lausunnossaan, että pykälän perusteluissa olisi perusteltua tuoda julki kuntien ja seurakuntien välinen yhteistoiminta. Opetus- ja kulttuuriministeriön lausunnossa esitettiin, että perusteluissa olisi syytä selkeämmin todeta palvelusetelin käytön edellyttävän erityislainsäädännön säännöstä.

3.3 Valtion ja kunnan suhde (luku 3)

10 § Kuntien seuranta ja laillisuusvalvonta

Ammattiliittojen keskusjärjestöt esittivät lausunnoissaan, että aluehallintovirastojen toimivaltaa tulisi muuttaa siten, että virastoilla olisi omasta aloitteestaan oikeus tutkia kuntien toiminnan lainmukaisuutta.

11 § Valtion ja kuntien neuvottelumenettely, 12 § Kuntatalousohjelma ja 13 § Kuntatalouden ja -hallinnon neuvottelukunta

Lähes kaikki lausunnon antajat pitivät kuntatalousohjelmaa lähtökohtaisesti perusteltuna uudistuksena ja osana julkisen talouden suunnitelmaa sen katsottiin voivan luoda edellytyksiä kuntatalouden kestävyydelle. Kunnat pitivät hyvänä sitä, että kuntataloutta tarkastellaan kokonaisuutena ja että valmistelu tehdään ministeriöiden yhteistyönä. Eri ministeriöiden sitoutumista kuntatalousohjelman valmisteluun pidettiin sen toimivuuden kannalta keskeisenä. Useat kunnat korostivat Suomen Kuntaliiton asemaa ja pitivät tärkeänä, että se osallistuisi valmisteluun tasavertaisena osapuolena.

Useimmat kunnat esittivät kuitenkin epäilyjä, jota liittyvät kuntien itsehallintoon kuuluvan rahoitusperiaatteen toteutumiseen ja kustannusvaikutusten todelliseen ja riippumattomaan arviointiin. Lausunnoissa todettiin, että neuvottelumenettelyä tulisi kehittää siten, että voidaan realistisesti määrittää kunnan tehtävien ja rahoituksen tasapaino ja katsottiin tämän edellyttävän lakisääteisten tehtävien ja velvoitteiden vähentämistä. Muutamissa lausunnoissa todettiin riippumattoman arvioinnin edellyttävän, että arvioinnin tekevät tai siinä ovat mukana ulkopuoliset riippumattomat asiantuntijat. Ministeriön puolelta kustannusten arvioinnin todettiin edellyttävän uusia menettelytapoja ja lisäresurssointia arvioinnin tekemiseen.

Muutama kunta esitti riskinä olevan, että kuntien päätösvalta taloudesta edelleen kaventuu. Katsottiin, että talousvaikutuksia tulisi tarkastella myös yksittäisen kunnan tasolla ja että kuntatalouden arviointi kokonaisuutena voisi johtaa yleisen toimialan tehtävien kaventumiseen. Tältä osin esitettiin näkemys, että kuntatalousohjelman perustuslainmukaisuus tulisi selvittää.

3.4 Valtuusto (luku 4)

14 § Valtuuston tehtävät

Valtuuston tehtäviä kommentoitiin hyvin vähän.

Muutamassa lausunnossa esitettiin omistajaohjaukseen ja konserniohjeisiin liittyvien asioiden jättämistä kokonaisuudessaan kunnanhallitukselle. Myös liikelaitoksille asetettavat tavoitteet koettiin kuuluvan kunnanhallituksen tehtäviin. Opetus- ja kulttuuriministeriön lausunnossa todettiin, että valtuuston tulisi edelleen voida vahvistaa hallinnonalakohtaisia suunnitelmia, jotta hallinnonalakohtaiset erityispiirteet tulisivat huomioiduiksi.

15 § Kuntavaalit

Kuntavaalien ajankohdan muuttamista vastusti 71 lausunnonantajaa. Näistä 3 oli muita tahoja kuin kuntia. Muutosesitystä vastustaneiden mukaan nykyinen kalenterivuoden alussa alkava valtuustokausi palvelee kuntataloutta parhaiten. Muutoksen koettiin vaikeuttavan hyväksi koettua vuosirytmää kunnallishallinnossa ja varsinkin taloussuunnittelussa. Joiden lausunnonantajien mielestä vastavalitun valtuuston mahdollisuudet ja kyvyt vaikuttaa taloussuunnitteluun välittömästi valtuustokauden alussa olisivat myös rajalliset.

Valtuustokauden alkamisajankohdan ja kuntavaalien ajankohdan muuttamista kannatti 94 lausunnonantajaa, joista 8 oli muita kuin kuntia. Eli 86 kuntaa ilmoitti kannattavansa kuntavaalien ajankohdan muutosta ilman minkäänlaisia reunaehdotuksia tai rajoituksia.

Lausunnonantajista 16 esitti näkemyksen, jonka mukaan kuntavaalien ajankohdan muutos ja valtuustokauden alkamisajankohdan muutos ovat perusteltuja, mutta katsoivat, että käytännön syistä joko valtuuston toimikauden alkamista tulisi hieman myöhentää esimerkiksi elokuun alkuun tai vastaavasti vaalien toimittamista aikaistaa huhtikuusta enemmän alkuvuoteen.

Lausunnonantajista 22 ei ottanut asiaan lainkaan selvää kantaa, vaan totesi, että valtuustokauden muutoksella olisi demokratian toteutumisen kannalta todennäköisesti positiivisia seurauksia, mutta vastaavasti muutos aiheuttaisi suuria hankaluuksia kunnan strategiselle suunnittelulle ja taloussuunnittelulle sekä vaikeuttaisi tilinpäätöksen käsittelyä. Osa tähän ryhmään kuuluvista lausunnonantajista totesi, että jos muutos toteutetaan, tulisi aikaistaa tilinpäätöksen käsittelyaikataulua niin, että vanha valtuusto käsittelisi tilinpäätöksen.

Joissakin lausunnoissa nostettiin myös esille huoli siitä, ettei kuntaliitosten yhteydessä jouduttaisi järjestämään kaksia kunnallisvaaleja lyhyen ajan sisällä. Lisäksi esitettiin muutamia näkemyksiä siitä, että kunnalliset ja valtiolliset vaalit tulisi mahdollisuuksien mukaan yhdistää samaan ajankohtaan.

Vaalien nimenmuutosta kommentointiin erittäin vähän. Vain muutama lausunnonantaja otti nimenmuutokseen mitään kantaa todeten lähinnä, että nimenmuutokselle ei oltu esitetty juurikaan perusteluja.

16 § Valtuutettujen lukumäärä, 17 § Varavaltuutetut

Valtuuston koon jättämistä kunnan omaan harkintaan kannatti selvä enemmistö eli 86 lausunnonantajaa asiaan kantaa ottaneista. Näistä oli kuntia 82.

Lisäksi 20 kuntaa piti muutosta muuten hyvänä, mutta esitti kantanaan, että esitetty sääntely saattaa mahdollistaa myös epätarkoituksenmukaisen suuret valtuustot. He katsoivat, että valtuuston koolle tulisi asettaa laissa myös enimmäiskoko. Vastaavasti todettiin myös, että esityksen mukaisia alarajoja tulisi laskea vielä enemmän, jolloin kunnat voisivat kokeilla eurooppalaistyyppisiä pieniä valtuustokokoonpanoja.

Nykyisen sääntelyn kannalla, ilman mitään muutoksia, oli selkeästi 26 lausunnonantajaa, joista kuntia oli 24. Puolueista nykyistä sääntelyä kannatti Svenska Folkpartiet rp.

Lausunnoissa esitettiin myös näkemyksiä, joiden mukaan valtuuston koon sääntelyksi riittäisi esimerkiksi 100 000 asukaan raja, jolloin portaita olisi vain 1-3. Lisäksi esitettiin näkemys, jonka mukaan esitetty valtuuston koon alaraja tulisi olla korkeampi.

Varavaltuutettuja koskevaa pykälää ei kommentoitu.

18 § Puheenjohtaja ja varapuheenjohtajat

Valtuuston puheenjohtajaa ja varapuheenjohtajaa koskevaa pykälää ei juurikaan kommentoitu. Sääntelyä pidettiin toimivana tai todettiin, ettei siihen ole mitään kommentoitavaa. Yhdessä lausunnossa epäiltiin, onko asiasta lainkaan tarpeen säätää lain tasolla.

19 § Valtuustoryhmä ja sen toiminnan tukeminen

Valtuustoryhmää ja sen toiminnan tukemista koskevaa pykälää kommentoitiin sangen vähän. Yksittäisissä lausunnoissa todettiin, että pykälässä tulisi korostaa valtuustoryhmien tasapuolisen ja oikeudenmukaisen kohtelun tärkeyttä ja toisaalta esitettiin myös joitakin näkemyksiä, ettei kunnan tulisi tukea valtuustoryhmien toimintaa lainkaan.

Esille nousi myös näkemys, jonka mukaan olisi perustellumpaa siirtyä avoimeen, vaalitulokseen perustuvaan puoluetukeen valtuustoryhmille ja että tulisi luopua kuntayhtiöiden hallituspalkkioihin kohdistuvasta ns. puolueverokäytännöstä. Nykyistä menettelytapaa ei pidetty asianmukaisena tapana tukea puolueiden paikallistoimintaa. Tähän liittyen todettiin myös, että hallituspaikkoihin liittyvästä ja paikallisyhdistyksille osoitetusta taloudellisesta tuesta luopuminen saattaisi olla omiaan edistämään myös lakiluonnoksen 48 §:n 2 momentissa tarkoitetun, konsernin tytäryhteisön hallituksen riittävän talouden ja liiketoiminnan asiantuntemuksen tavoitetta.

3.5 Kunnan asukkaiden osallistumisoikeus (luku 5)

20 § Äänioikeus kuntavaaleissa

Ehdotettua äänioikeuden laajentamista kommentoitiin varsin harvoissa lausunnoissa. Niissä sitä pidettiin pääsääntöisesti perusteltuna. Väestörekisterikeskus ja Helsingin maistraatti kiinnittivät huomiota väestötietojärjestelmiin tarvittaviin muutoksiin ja muutosten kustannuksiin.

Osassa järjestöjen, puolueiden ja kuntien lausunnoista katsottiin, että äänioikeusikärajaa tulisi alentaa 16 vuoteen. Myös internet-äänestäminen nostettiin vaihtoehtoisena äänestystapana esiin joissain lausunnoissa.

21 § Äänestys-oikeus kunnallisessa kansanäänestyksessä

Äänestys-oikeutta koskeviin ehdotuksiin esitettiin vain vähän kommentteja. Äänestys-oikeuden laajentamista äänioikeutta vastaavasti pidettiin pääsääntöisesti perusteltuna. Väestörekisterikeskus toi esiin, että kansanäänestyksen äänestäjälueen valmistaminen äänestysaluekohtaisesti edellyttää vähäistä tarkistusta tarkoitukseen käytettävään tietokoneohjelmaan ja totesi tarkistus myös edellyttäisi täsmennyksiä äänestys-oikeuden edellytyksiin 21 §:n 2 momentin osalta. Myös joissain muissa, yksittäisissä lausunnoissa esitettiin täsmennyksiä koskien äänestysalueiden määräytymistä tai äänestys-oikeutta kunnan osaluuetta koskevissa kansanäänestyksissä.

Lausunnoissa kiinnitettiin huomiota myös äänestys-oikeuden ja kansanäänestysaloiteoikeuden ikärajoihin liittyvään ristiriitaan (ks. 25 §). Joissain lausunnoissa esitettiin äänes-

tysikärajan alentamista vastaavasti kuin 25 §:ssä on kansanäänestyksen aloiteoikeuden osalta lakiehdotuksessa esitetty.

22 § Osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet

Yhteensä 100 lausunnonantajaa otti kantaa yleiseen osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia koskevaan 22 §:ään. Näistä lausunnonantajista 90 kannatti pykälän säätämistä joko sellaisenaan tai täydennyksin. Pykälään otti kantaa 81 kuntaa, joista sitä kannatti 73.

Esimerkinomaista luetteloa pidettiin yleisesti ottaen hyvänä. Vain kolmessa lausunnossa esitettiin harkittavaksi velvoittavampaa sanamuotoa. Erityisesti keskustelu- ja kuulemistilaisuuksien, palvelujen kehittämisen yhdessä käyttäjien kanssa sekä palvelun käyttäjien edustajien valitsemisen kunnan toimielimiin katsottiin edistävän vaikuttamismahdollisuuksia. Toisaalta muutamassa lausunnossa esitettiin huoli siitä, että luettelo saattaa ohjata käyttämään juuri siinä mainittuja keinoja. Monessa lausunnossa korostettiin sähköisten vaikuttamismenetelmien merkitystä.

Pykälän 2 momentin kohdat keräsivät muutamia yksittäisiä kommentteja. Muutama kunta epäili kansalaisraatien mahdollisuuksia tuottaa kokonaisvaltaista, valistunutta kuntalaismielipidettä. Katsottiin myös, että nimitys kansalaisraati viittaa tarpeettomasti Suomen kansalaisuuteen, joka ei ole kunnallisen osallistumisen edellytys. Nimitystä kuntalaisraati tai asukasraati pidettiin parempana.

Erityisesti korostettiin asukkaiden mielipiteiden selvittämistä ennen päätöksentekoa. Osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia tulisi kohdentaa nimenomaan valmisteluvaiheeseen.

Palvelun käyttäjien edustajien valitsemista kunnan toimielimiin pidettiin laajasti erittäin tärkeänä. Usean kunnan lausunnossa todettiin, että johtokunnan jäsenten tai osan jäsenistä valitseminen valtuuston määrittämien perusteiden mukaisesti kunnan asukkaiden, kunnan henkilöstön tai palvelujen käyttäjien esityksestä tuo paremmin esille palveluiden käyttäjien näkökulman nykyisten poliittisesti valittujen johtokunnan jäsenten sijaan.

23 § Aloiteoikeus

Vain harvat lausunnonantajat ottivat laajemmin kantaa aloiteoikeutta koskevaan 23 pykälään. Esitetyn säännöksen nähtiin parantavan kuntalaisten osallistumismahdollisuuksia, korostavan aloitteiden merkitystä sekä vahvistavan ja yhdenmukaistavan kunnissa nykyisin käytössä olevia toimintatapoja.

Suurin osa lausunnonantajista piti 23 §:n 1. momentissa esitettyjä täsmennyksiä tarpeellisina ja perusteltuina. Aloiteoikeuden omaavien tarkempaa määrittelyä pidettiin parannuksena nykytilaan. Aloiteoikeuden laajentamista kunnan asukkaiden lisäksi palvelujen käyttäjille sekä kunnassa toimiville yhteisöille ja säätiöille pidettiin kuntien nykyisen toimintaympäristön huomioiden perusteltuna.

Mahdollisuus palvelualoitteen käyttöönotolle oli monien kuntien mukaan tervetullut ja pykälän koettiin mahdollistavan palvelualoitteen käyttöönottoa ja käytön laajuutta koskevan päätöksenteon paikalliset olosuhteet ja kunnan omat tavoitteet huomioiden.

Osa kunnista, poliittisista puolueista ja työmarkkinajärjestöistä suhtautui toisaalta kriittisesti palvelualoitteen käyttöönoton mahdollistavaan lainsäädäntöön ja korosti lausunnoissaan, että aloiteoikeus tulisi olla vain kuntalaisilla. Aloiteoikeus nähtiin kuntalaisille tarkoitettuna kuntademokratian työkaluna, jota ei tulisi yhdistää palvelutuotantotapaa koskevaan poliittiseen päätöksentekoon.

Määritelmää aloiteoikeuden omaavista tahoista pidettiin muutamissa lausunnoissa epäselvänä. Lausunnoissa esitettiin, että aloiteoikeuden omaavia ei määriteltäisi laissa nykyistä tarkemmin, vaan tyydyttäisiin voimassa olevan lain tapaan yleiseen määritelmään *"kunnan asukas"* tai *"kunnan jäsen"*. Oikeusministeriö katsoi, että aloiteoikeutta on mahdollista esityksen mukaisesti myös laajentaa kunnan palvelujen käyttäjiin, kunhan laissa määritellään yksiselitteisesti, mitä palvelujen käyttäjällä tässä yhteydessä tarkoitetaan. Oikeusministeriö esitti myös, että aloiteprosessia tarkennettaisiin aloitteen muotovaatimusten, kannatusilmoituksissa vaadittavien tietojen sekä aloitteen vireilläoloajan ja käsittelyajan osalta.

Aloitteen käsittelyvelvollisuuden määrääjän laajentamista koskemaan myös niitä aloitteita, jotka eivät kuulu valtuuston toimivaltaa pidettiin pääosin tervetulleena uudistuksena. Eri mielisyyttä oli kuitenkin siitä, onko ehdotettu kahden prosentin kynnys kunnan asukkaiden näkökulmasta liian korkea vai matala. Suurissa kaupungeissa 2 prosentin rajaa pidettiin liian korkeana. Sen sijaan asukasluvultaan pienemmissä kunnissa rajaa pidettiin liian matalana.

Yleisesti lausunnoissa huomautettiin, että pykälän 2. momentista puuttuu maininta siitä, minkä ajankohdan mukaan asukaslukumäärään vertailu tehdään.

24 § Kunnallinen kansanäänestys

Harvoissa lausunnoissa otettiin kantaa 24 §:ään. Joissain lausunnossa tuotiin esiin, että neuvoa-antavan kansanäänestyksen sijaan tulisi sitovan kansanäänestyksen olla mahdollista, sillä tämä voisi lisätä tunnetta vaikuttamisen mahdollisuuksista. Kansanäänestys voisi tällöin olla sitova esimerkiksi, mikäli äänestysprosentti kansanäänestyksessä on yli 50. Toisaalta osassa lausuntoja taas painotettiin, että kansanäänestyksen perusteltua olla jatkosakin vain neuvoa-antava.

Mahdollisuutta järjestää kunnallinen kansanäänestys verkossa ja vaalien yhteydessä esitettiin useammissa, erityisesti kuntien lausunnoissa. Myös kansanäänestyksen teknisten ja toteuttamisvaatimusten toivottaisiin olevan kuntavaaleja keveämmät.

25 § Kansanäänestysaloite

Kansanäänestysaloitetta koskevia ehdotuksia kommentoitiin vähän. Tähän kantaa ottaneet kommentoivat eniten ikärajan alentamiseen liittyvää ehdotusta. Näkemykset tältä osin jakautuivat.

Ehdotusta ikärajan alentamisesta puoltavat näkivät tarpeellisena tarjota alaikäisille uusia vaikuttamisen keinoja. Esityksen nähtiin vahvistavan nuorten osallistumista ja oikeutta osallistua päätöksentekoon yhdenvertaisina kuntalaisina. Samanaikaisesti korostettiin, että nuorille on myös tiedotettava mahdollisuuksista vaikuttaa. Ikärajan alentamista vastustettiin mm. siksi, ettei 15 vuotta täyttäneitä pidetä riittävän valvutuneina ottamaan osaa kunnalliseen päätöksentekoon. Enemmän kritisoitiin kuitenkin sitä, että esityksen johdosta aloite- ja äänestysoikeuden edellytykset eivät säilyisi yhtäläisinä ja olisi ristiriitaista, että aloitteen tekijöillä ei olisi mahdollisuuksia äänestää, mikäli aloitteessa esitetty kansanäänestys järjestettäisiin. Osa esitti, että myös äänestysikärajaa tulisi vastaavasti alentaa 15 vuoteen.

Muutamassa lausunnossa esitettiin, että valtuuston tulisi toimittaa kansanäänestys, mikäli aloitteen olisi allekirjoittanut tietty määrä kunnan asukkaita, esim. 25 §:n 2 mom. mukaisesti neljä prosenttia aloitteen tekijöistä tai vaihtoehtoisesti esimerkiksi 10 prosenttia kunnan äänioikeutetuista. Menettelyn, jossa valtuusto voi prosenttiosuuden täytyessäkin päättää jättää järjestämättä äänestyksen, koettiin turhauttavan aloitteen tehneitä. Toisaalta osassa lausuntoja taas korostettiin, että esityksen mukaista menettelyä voidaan em. huolimatta pitää tarkoituksenmukaisempana, koska valtuustolle tulee jättää viimekätinen valta harkita

äänestyksen tarpeellisuus. Yksittäisissä lausunnoissa edelleen esitettiin, että 25 §:n 2 momentissa esitetty 4 prosentin vaatimus tulisi alentaa 3 prosenttiin.

Lisäksi muun muassa oikeusministeriö sekä monet muut lausunnonantajat esittivät, että vastaavasti kuin aloiteoikeuden (23 §) osalta, tulisi myös kansanäänestysaloitteen osalta säätää aloiteprosessista esitettyä tarkemmin (mm. muutovaatimukset, vireilläoloaika ja käsittelyaika sekä se, mistä ajankohdasta vaadittava prosenttiosuus/asukasluku määritellään).

26 § Nuorisovaltuusto

Nuorisovaltuustoa koskeva 26 § oli yksi kaikkein kommentoiduimpia pykäläiä koko lakiluonnoksessa. Siihen otti jollakin tavoin kantaa yhteensä 226 lausunnonantajaa. Kaikista lausunnonantajista 121 piti esitettyä sääntelyä perusteltuna, 105 vastusti sitä.

Kunnista 182 lausui nuorisovaltuustosta. Yhteensä 83 kuntaa kannatti sitä tai piti sen säätämistä mahdollisena, 99 vastusti. Kuntakoolla ei ollut merkitystä sen suhteen, kannattiko vai vastustiko kunta säännöstä. Osa kunnista oli pyytänyt laista ja erityisesti tästä pykälästä nuorisovaltuustonsa kannanoton.

Nuorisovaltuustoa kannattaneet pitivät esitystä lasten ja nuorten osallistumismahdollisuuksien turvaamisen näkökulmasta perusteltuna. Sitä perusteltiin myös nuorten ja lasten vaikuttamismahdollisuuksien heikolla nykytilalla sekä sillä, että vanhusneuvostot ovat jo vanhuspalvelulain mukaan pakollisia.

Säännöstä vastustaneet katsoivat sen muodostavan lisävelvoitteen kunnalle. Velvoittavaa säännöstä pidettiin lain hengen ja periaatteiden vastaisena ja vastustus kohdistuikin pääosin nuorisovaltuuston asettamisen pakollisuuteen, ei nuorisovaltuustotoimintaan tai nuorten vaikuttamismahdollisuuksiin sinällään. Keinovalikoima pitäisi näiden lausunnonantajien mukaan jättää paikallistasolla harkittavaksi. Esitettiin myös kritiikkiä siitä, että lakiluonnos jättää kunnan varsinaisen toimielinorganisaation muodostamisen pitkälti kunnan omaan harkintaan, mutta velvoittaisi kunnat perustamaan nuorisovaltuuston, joka ei olisi kunnan virallinen toimielin. Osassa lausuntoja nuorisovaltuustoja pidettiin pienen kunnan näkökulmasta tarpeettomina tai tuotiin esille, ettei nuorisovaltuustotoiminta edusta kaikkia kunnan nuoria ja alle 18-vuotiaita. Eräs kunta nosti käytännön ongelmana esiin, että kunnan nuoret lähtevät 15 – 16 –vuotiaina toiselle paikkakunnalle opiskelemaan, vaikka säilyttävätkin kotikuntansa.

Tärkeänä pidettiin nuorten mahdollisuutta päästä läsnäolo- ja puheoikeudella mukaan haluamiinsa lautakuntiin. Hyvin monessa lausunnossa esitettiin, että tulisi olla mahdollista muodostaa kuntien yhteinen nuorisovaltuusto.

Niin säännöstä kannattaneet kuin vastustaneetkin pitivät tärkeänä, että toimintaan varataan resursseja ja tukea. Laajalti pidettiin myös tärkeänä, että lasten ja nuorten vaikutusmahdollisuuksia ei ole rajattu pelkästään lasten ja nuorten asioihin, vaan kattavasti kunnan asioihin. Todettiin myös, että nuorisovaltuustot eivät itsessään riitä ainoaksi nuorten vaikuttamiskeinoksi, vaan nuorten osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia tulee edelleen kehittää myös muuten. Kaksi kuntaa ja yksi puolue esittivät tässä yhteydessä nuorten vaikuttamismahdollisuuksien parantamista laskemalla äänioikeusikäraja 16 vuoteen.

27 § Vanhusneuvosto

Vanhusneuvostoja koskevaan pykälään otti kantaa peräti 139 lausunnonantajaa, joista 73 kannatti esitettyä sääntelyä ja 63 vastusti sitä. Kunnista kantaa otti yhteensä 110 kuntaa, joista 48 kannatti esitettyä sääntelyä ja 59 vastusti sitä.

Esitetyn sääntelyn kannattajat pitivät hyvänä, että säädökset on koottu erityislainsäädännöstä kuntalakiin.

Vanhusneuvostoja vastustettiin pitkälti samoilla argumenteilla kuin nuorisovaltuustojakin. Niiden toimintaa ja tarpeellisuutta sinällään ei juurikaan kritisoitu, mutta toivottiin, että neuvostojen perustaminen olisi kuntien omassa harkinnassa. Muutamassa lausunnossa todettiin vanhuspalvelulaissa jo olevan riittävät säännökset asiasta.

Osassa lausuntoja kritisoitiin vaikuttajaryhmien toimielinten ottamista kuntalakiin ylipäänsä tai pidettiin vanhusneuvostoja esim. pienten kuntien näkökulmasta tarpeettomina. Monessa lausunnossa tuotiinkin esille, että vanhusneuvoston tulee voida olla usean kunnan yhteinen. Lausunnoissa korostettiin myös toiminnan edellyttävän riittävää tukea ja resursseja. Muutamissa lausunnoissa tuotiin esille, että tulevat sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämis- ja tuottamisratkaisut tulevat vaikuttamaan niin vanhus- kuin vammaisneuvostojenkin tehtäviin ja rooliin.

28 § Vammaisneuvosto

Vammaisneuvostoa koskevasta pykälästä annettiin 130 lausuntoa, joista kuntien lausuntoja 97. Kaikista lausunnoista 86 lausunnossa kannatettiin esitettyä sääntelyä, näistä kuntia 67. Vammaisneuvoston vapaaehtoisuutta kritisoi 20 lausunnonantajaa. Minkäänlaista sääntelyä kuntalakiin vammaisneuvostoista ei pitänyt tarpeellisena 24 lausunnonantajaa.

Esitettyä sääntelyä kannatettiin erityisesti sillä perusteella, että vammaisneuvostojen asettaminen jäisi kuntien harkintaan. Vammaisneuvostot ovat jo vakiinnuttaneet asemansa niissä kunnissa, joissa niitä on perustettu. Pidettiin myös hyvänä, että myös säädökset vanhus- ja vammaisneuvostoista on koottu erityislainsäädännöstä kuntalakiin.

Esityksen vastustajien vastustus kohdistui erityisryhmien vaikuttajatoimielimiin ja niiden tarpeellisuuteen tai niistä säätämisen tarpeellisuuteen ylipäänsä. Vammaisneuvostoihin tai vammaisten vaikuttamismahdollisuuksien huomioimiseen sinällään ei juuri kohdistunut kritiikkiä.

Osa lausunnonantajista kritisoi sitä, että esityksen mukaan vammaisneuvoston asettaminen olisi kunnille vapaaehtoista. Niiden mukaan kunnille tulisi säätää velvollisuus asettaa vammaisneuvosto. Tätä perusteltiin erityisesti yhdenvertaisuudella. Esityksessä tulisi lausunnonantajien mukaan perustella, miksi vammaisneuvostot asetettaisiin erilaiseen asemaan nuorisovaltuustoihin ja vanhusneuvostoihin nähden. Viitattiin myös YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevaan sopimukseen sekä perustuslain säännöksiin yhdenvertaisuudesta ja perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisesta.

Monessa lausunnossa tuotiin esille, että vammaisneuvoston tulee voida olla usean kunnan yhteinen. Lausunnoissa korostettiin myös toiminnan edellyttävän riittävää tukea ja resursseja. Toisaalta todettiin, että vammais- ja vanhusneuvostojen toimintaa ei tule yhdistää, koska suurin osa vammaisista ei ole vanhuksia ja ryhmien vaikuttamistarpeet kohdistuvat eri asioihin. Muutamissa lausunnoissa tuotiin esille, että tulevat sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämis- ja tuottamisratkaisut tulevat vaikuttamaan niin vanhus- kuin vammaisneuvostojenkin tehtäviin ja rooliin.

Esitettiin myös, että lakiluonnoksessa oleva vammaisneuvoston ruotsinkielinen nimi "handikappråd" tulisi korvata nimellä "råd för personer med funktionsnedsättning", joka olisi nykyaikaisempi ja neutraalimpi ilmaisu.

29 § Viestintä

Kunnan viestintää koskevaa lain 29 §:ää käsiteltiin vain pienessä osassa lausuntoja. Yleisesti lausunnonantajat pitivät pykälää kannatettavana. Lausunnoissa katsottiin, että pykälässä esitetyt muutokset lisäävät kuntalaisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia sekä ohjaavat kuntia nykyistä avoimempaan ja vuorovaikutuksellisempaan viestintään. Valtaosa kyseisestä sääntelystä lausuneista kunnista totesi, ettei ehdotetuilla muutoksilla ole suurta vaikutusta niiden nykyiseen toimintaan.

Pykälän otsikon muuttamista tiedottamisesta viestinnäksi kannatettiin poikkeuksetta. Kunnan tiedottamisvelvollisuuden laajentamista 1 momentin mukaisesti kattamaan kunnan toiminta kokonaisuudessaan pidettiin pääsääntöisesti hyvänä. Kunnat pitivät tärkeänä, että pykälän 2 momentissa on tuotu riittävän selkeästi esiin, ettei salassa pidettävää tietoa viedä yleiseen tietoverkkoon. Samoin tärkeänä pidettiin kirjausta yksityisyyden suojasta huolehtimisesta. Pykälän 3 momentin kirjausta selkeästä ja ymmärrettävästä kielestä sekä asukasryhmien tarpeen huomioimisesta pidettiin lausunnoissa välttämättömänä erityisesti nuorisovaltuustojen, lapsi- ja nuorisojärjestöjen sekä vammaisjärjestöjen taholta.

Muutamat, erityisesti suuremmat kunnat olivat huolissaan pykälän soveltamisesta kunnan osittain omistamiin yhtiöihin tai sopimuksiin perustuvaan toimintaan. Lausunnoissa pelättiin tiedottamisvelvollisuuden laajentamisen lisäävän hallintoa ja luovan lisäkustannuksia niin kunnille kuin yhtiöille, joissa kunta on osakkaana. Kunnat katsoivat tiedottamisvelvollisuuden laajentamisen voivan aiheuttaa monia tulkinta- ja rajanveto-ongelmia, kun kunnan tiedottamisvelvollisuus asetetaan vastakkain kunnan omistamien yhtiöiden liikesalaisuutta tai sopimussalaisuutta koskevan sääntelyn kanssa.

Osa ammattiliitoista ja työmarkkinajärjestöistä esitti, että lain perusteluissa täsmennettäisiin esimerkein tarkemmin sitä, milloin henkilötietoihin ei liity tiedottamisen tarvetta. Yhtenä tällaisena esimerkkinä olisi mainittava työntekijän tai viranhaltijan saama kirjallinen varoitus. Järjestöt katsoivat, että tällaisesta työnantajan työnjohdollisesta toimenpiteestä ei ole tiedottamistarvetta.

Vammaisjärjestöt huomauttavat lausunnoissaan, ettei laissa tai sen perusteluissa mainita kertaakaan sanaa esteettömyys tai saavutettavuus, jotka ovat vammaisten ihmisten tiedonsaannin kannalta ensiarvoisen tärkeitä.

3.6 Kunnan toimielimet (luku 6)

30 § Kunnan toimielimet

Lausunnoissa pykälän sisältöä pidettiin pääosin perusteltuna. Annetuissa lausunnoissa otettiin kantaa jaostojen asettamiseen. Esitettyjen näkemysten mukaan toimielinten tulisi olla edelleen itse oikeutettuja asettamaan jaostoja. Säännöksen todettiin esitetyssä muodossa rajaavan kunnallista itsehallintoa. Lisäksi todettiin, että johtokunnan asettaminen lautakunnan alaiseksi ei tuo toimintaan mitään lisäarvoa, vaan sen sijaan epäselvyyttä päätösvallan käytössä ja päällekkäistä työtä. Lähtökohtana tulisi olla, että erityisesti liikelaitoksen johtokunta on kunnanhallituksen ja -valtuuston ohjauksessa.

Kaksikielisten kuntien opetustoimeen hallintoon asetettavista jaostoista ja niiden tarpeellisuudesta esitettiin näkemyksiä sekä puolesta että vastaan. Lisäksi todettiin, että jaostojen tulisi olla yhdenvertaisessa asemassa resursseja jaettaessa. Esitettiin myös näkemys, jonka mukaan sellaisessa yksikielisessä kunnassa, joka järjestää opetusta myös toisella kotimaisella kielellä, tulisi olla luottamuselin kyseisen toiminnan seurantaan ja valvontaa varten. Lisäksi esitettiin, että ilmausta ”kyseiseen kieliryhmään kuuluva” tulisi täsmentää perusteluissa.

31 § Toimielinmallit

Toimielinmalleja koskevasta pykälästä lausunnon antaneista kunnista 46 oli sitä mieltä, että laissa ei ole tarkoituksenmukaista nostaa esille toimielinmalleja ja 21 kuntaa piti mallien ottamista lakiin perusteltuna.

Näkemyksen mukaan olisi selkeintä mahdollistaa erilaisten mallien kehittäminen ja käyttöönotto nostamatta mitään mallia lakitekstiin. Säännökseltä katsottiin puuttuvan varsinaisesti oikeudellisesti merkityksellinen sisältö ja että säännöksestä syntyy vaikutelma siitä, että mallit on lueteltu tyhjentyvästi eikä mahdollisuutta poikkeamiseen ole. Poikkeamis mahdollisuus tulisi lausuntojen mukaan todeta vähintäänkin perusteluissa, jos pykälän sisältö jätettäisiin esityksen kaltaiseksi. Lisäksi todettiin, että esitetystä luettelosta puuttuu tavanomainen lautakuntamalli ja ettei tilaaja-tuottaja -malli ole lainkaan varsinainen toimielinmalli.

Lausunnoissa nostettiin myös esille valiokuntamalliin liittyvä ongelma naisten ja miesten tasa-arvosta annetun lain soveltamiseen liittyen. Valiokuntamallin valitsemisen todettiin joissakin kunnissa olevan mahdotonta valtuuston epätasaisen sukupuolijakauman vuoksi. Tähän perustuen esitettiin, että kuntalain uudistuksen yhteydessä mahdollistettaisiin poikkeaminen kyseisestä kiintiösäännöksestä.

32 § Toimielinten kokoonpano

Toimielinten kokoonpanoa koskevaa pykälää kommentoitiin vähän. Lausunnoissa todettiin mm. että säännösehdotuksesta jää epäselväksi, mikä muu taho kuin valtuusto voisi nimetä jaoston.

Ruotsinkielisten kuntien lausunnoissa esitettiin, että kaksikielisessä, vähintään 50 00 asukkaan kunnassa, jossa kielivähemmistö alittaa 15%, tulisi kunnan asettaa erillinen toimielin tai yksi toimielin kahdella jaostolla, käsittelemään vähemmistökieltä edustaville asukkaille suunnattuja kunnan palveluita. Jäsenet toimielimeen tai jaostoon nimettäisiin kyseistä kieliryhmää edustavista henkilöistä.

Lausunnoissa esitettiin myös harkittavaksi, olisiko mahdollista yhdistää 33- 34 § ja 80- 82 §, koska kaikissa niissä puhutaan luottamushenkilön asemasta ja oikeudesta saada vapaata tehtävän hoitamiseksi.

33 § Toimielinten jäsenten toimikausi ja valitseminen

Esitystä kommentoitiin sangen vähän. Lausunnoissa otettiin kantaa jaostojen nimeämiseen ja esitettiin, että nykykäytäntö jaostojen nimeämisessä mahdollistettaisiin edelleen.

Lisäksi oikeusministeriö otti kantaa uusittavien kunnallisvaalien vaikutukseen kunnan luottamushenkilön asemaan ja esitti, että asiasta säädettäisiin esimerkiksi kyseisessä 33 §:ssä.

34 § Toimielimen puheenjohtaja ja varapuheenjohtajat

Pykälää koskevissa lausunnoissa toivottiin selvennystä siihen, ovatko myös varsinaista toimikautta lyhyemmät jaksot osa-aikaisena tai päätoimisena puheenjohtajana ja varapuheenjohtajana mahdollisia. Lisäksi 34 §:n 2 momentin sanamuotoa pidettiin epäselvänä sillä osin, voiko kunta vapaasti valita, ketkä pykälässä mainituista puheenjohtajista toimivat päätoimisina tai osa-aikaisina luottamushenkilöinä, vai onko päätös tehtävä siten, että kaikki mainitut puheenjohtajat toimivat päätoimisina tai osa-aikaisina luottamushenkilöinä.

Lausunnoissa pidettiin esitykseen sisältyvänä uhkana kunnan johtamiseen ja toiminnan ohjaukseen rakentuvan rinnakkaisen tai päällekkäisen organisaatiotason muodostuminen. Uhkan torjumisen nähtiin edellyttävän yksiselitteistä päätoimisten tai osa-aikaisten luot-

tamushenkilöiden ja kunnan virka- tai toimisuhteessa toimivien henkilöiden välistä tehtävien ja toimivallan kuvaamista.

Lausunnoissa todettiin myös, että mahdollisuus pää-/osa-aikatoimisuuteen tulisi sitoa kunnan asukaslukuun ja että menettelyllä luotaisiin tarpeeton mahdollisuus lisätä pienten kuntien kuluja.

35 § Luottamushenkilöiden erottaminen kesken toimikauden

Pykälästä annettiin melko vähän lausuntoja ja pääosin se koettiin perustelluksi ja toimivaksi.

Lausunnoissa kiinnitettiin kuitenkin huomiota tilanteeseen, joka syntyy jos päätoiminen tai osa-aikainen puheenjohtaja erotetaan. Päätoimisen tai osa-aikaisen luottamushenkilön sijaiseksi mahdollisesti otetun henkilön palvelussuhdeturvan välisen ristiriidan ratkaisemiseen tulisi kiinnittää huomiota. Lakiehdotuksen 81 §:n 2 momenttiin sisältyvä työhönpaluuoikeus saattaisi lausuntojen mukaan yksittäistapauksissa koitua työnantajan tai sijaisen kannalta kohtuuttomaksi.

Lausunnoissa nousi esille myös säännöksen soveltaminen kuntayhtymissä ja esitettiin säännöksen selkeyttämistä tältä osin.

Lausunnoissa esitettiin myös, että nykyinen sääntely olisi riittävää. Lausuntojen mukaan koko toimielimen tulee olla vastuussa päätöksenteosta ja sitoutua yhdessä tehtäviin päätöksiin.

Toisaalta koettiin myös ongelmalliseksi tilanteet, joissa toimielimeen nimetty luottamushenkilö on kesken toimikauden eronnut siitä poliittisesta ryhmästään, jonka kunnallisvaaleissa saamaan äänimäärään kyseinen toimielinpaikka perustunut. Tarkoituksenmukaisena pidettiin, että kunnallisvaalien aikaisesta puolueestaan kesken toimikauden eronnut luottamushenkilö voitaisiin valtuuston päätöksellä erottaa. Yksittäisen luottamushenkilön erottamismahdollisuuden toivottiin olevan mahdollista myös muilla perusteilla.

36 § Tilapäinen valiokunta

Pykäläehdotuksesta annettiin vain muutama lausunto ja niiden sisältö koski säännöksen soveltamista kuntayhtymässä.

Lisäksi esitettiin, että pykälässä tulisi selkeästi todeta, että valtuusto voi perustaa tai olla perustamatta tilapäisen valiokunnan. Näin välttyttäisiin tulkinnanvaraisilta tilanteilta.

37 § Alueellinen toimielin

Alueellisia toimielimiä koskevaan pykälään otettiin kantaa peräti 131 lausunnossa. Valtaosa, 103 lausunnonantajaa katsoi, että alueellisista toimielimistä voidaan säätää esitetyllä tavalla tai pienin täydennyksin. Vain 8 lausunnonantajaa vastusti sääntelyä. Kunnista esitystä käsitteli lausunnossaan 108 kuntaa. Esitettyä sääntelyä kannatti 82 ja vastusti 10 kuntaa. Yhteensä 16 kuntaa totesi, ettei niillä ole huomautettavaa esitykseen.

Valtaosa lausunnonantajista kannatti esitettyä sääntelyä. Katsottiin, että säännöksen avulla kuntien erilaiset tarpeet ja rakenteet voidaan joustavasti ottaa huomioon. Säännöksen katsottiin täydentävän kuntalaisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia ja liittyvän nimenomaan kuntalaisten lähidemokratian tarpeen toteutumiseen. Ne nähtiin mahdollisina erityisesti kuntaliitostilanteissa ja pinta-alaltaan suurissa kunnissa.

Yleisesti korostettiin, että toimielimillä tulee olla riittävät tehtävät ja määrärahat, ei vain lausunnonantajan rooli. Tehtävien integroimista kunnan muuhun hallintoon sekä alueellisen toimielimien ja kunnan muiden toimielinten roolien selkeyttä pidettiin tärkeänä. Kuntaliitostilanteissa ne nähtiin kunnan osa-alueen virallisena foorumina muuhun kunnan päätöksentekoon, lausunnon antajina sekä asumisviihtyvyyden ja lähipalvelujen kehittämisen edistäjinä.

Esitystä vastustettiin sillä perusteella, että alueelliset toimielimet voivat kasvattaa hallintoa tarpeettomasti ja niiden aseman pelättiin jäävän heikoksi, jos niillä ei ole omia taloudellisia resursseja. Oltiin huolissaan näennäisdemokratiasta ja todettiin, että suora vaikuttaminen toisi parempia tuloksia. Kannettiin myös huolta asukkaiden yhdenvertaisuudesta ja siitä, ettei kunnan eri osiin muodostu erilaisia palvelujen järjestämistapoja.

Alueellisten toimielinten valintatapaan otettiin lausunnoissa kantaa vain vähän. Yksi lausunnonantaja totesi yleisesti, että valintamenettelyn tulee toteuttaa lähidemokratiaa. Viisi lausunnonantajaa esitti lausunnossaan, että alueelliset toimielimet tulisi voida valita suorilla vaaleilla. Kahdeksan kuntaa esitti, että laissa edellytettäisiin, että alueellisen toimielimen jäsenten tulisi asua kyseisellä kunnanosa-alueella. Toisaalta muutama lausunnonantaja piti hyvänä, että vapaa-ajan asukkaat esitetyn sääntelyn mukaisesti osallistua alueellisten toimielinten toimintaan.

3.7 Kunnan johtaminen ja kunnanhallitus (luku 7)

38 § Kunnan johtaminen

Pykäläluonnoksesta annetut lausunnot liittyivät osin myös kunnanhallituksen puheenjohtajaan ja kunnanjohtajaa koskeviin pykäliin.

Tehtävämäärittelyt koettiin epäselviksi ja osittain päällekkäisiksi ja siten niiden nähtiin lisäävän epäselvyyksiä kunnan johtamisessa ja toimivaltarajoissa. Lausunnoissa pidettiin ongelmallisena, että 38 §:n mukaan ”Kunnanhallitus johtaa kunnan toimintaa, hallintoa ja taloutta” kun taas ”kunnanjohtaja johtaa kunnanhallituksen alaisena kunnan hallintoa, taloudenhoitoa ja muuta toimintaa.” Lisäksi nostettiin esille lain perustelutekstit, joissa todetaan, että kunnanhallitus ”johtaa kunnan toimintaa käytännössä”. Lisäksi esitettiin, että 38 §:ssä tulisi olla viittaus valtuuston tehtäviin, jotta korostettaisiin kunnanhallituksen asemaa valtuuston alaisena.

39 § Kuntastrategia

Kuntastrategiaa koskevasta esityksestä annettiin runsaasti lausuntoja.

Esitystä piti sellaisenaan perusteltuna 55 lausunnonantajaa, joista 52 oli kuntia. Lausunnonantajista 13, joista 10 oli kuntia, katsoi, ettei strategiasta tule säätää lainkaan lain tasolla.

Ylivoimaisesti suurin osa, 96 lausunnonantajaa piti strategian sääntelemistä kuntalaissa lähtökohtaisesti perusteltuna, mutta näki esitettyyn sääntelyn liittyvän ongelmia ja puutteita. Näistä lausunnonantajista 79 oli kuntia.

Erityisesti kritisoitiin pykäläehdotukseen sisältyvää luetteloa strategiassa huomioitavista asioista. Luettelon koettiin kahlitsevan strategian laatimista mekaanisesti kaavamaiseen malliin ja rajoittavan strategiatyötä vapaamuotoisemman ja laaja-alaisemman kehittämistyön kustannuksella. Strategian epäiltiin myös tukahduttavan demokraattista poliittista kannanmuodostusta sekä koettiin yhteen strategiaan pyrkimisen olevan käytännön tasolla

hankalaa erityisesti suuremmissa kaupungeissa. Kunnille haluttiin myös suurempaa harkintavaltaa siihen liittyen, miten ja missä laajuudessa kuntastrategiassa tarkastellaan esimerkiksi omistaja- tai henkilöstöpolitiikkaa.

Kuntien lausunnoissa koettiin tavoite vähentää erityislainsäädännön kautta tulevia strategijaatimuksia erittäin hyväksi, mutta toisaalta kritisoitiin sitä, ettei erityislainsäädäntöön perustuvien suunnitteluvälitteiden vähentämiseen tarjottu konkreettisia keinoja. Toisaalta kuitenkin opetus- ja kulttuuriministeriön taholta todettiin, että kunnilla tulisi edelleen olla velvoite myös yksityiskohtaisempien, hallinnonalakohtaisten toimeenpanosuunnitelmien ym. laatimiseen mm. opetustoimen osalta. Lisäksi lausunnoissa nostettiin esille myös maakunnan suunnittelun liittyvä kuntastrategiaan sekä pidettiin tärkeänä, että kuntastrategiassa määriteltäisiin myös kunnan elinkeinopoliittiset ja palvelustrategiset linjaukset.

Kielelliset oikeuden nousivat lausunnoissa myös esille. Oikeusministeriön sekä ruotsinkielisten kuntien taholta esitettiin pykälässä olevaan luetteloon lisättäväksi uusi 8. kohta, jonka mukaan strategiassa tulisi huomioida kunnan tehtävien hoito asukkaiden kielelliset oikeudet turvaavalla tavalla.

40 § Kunnanhallituksen tehtävät

Kunnanhallituksen tehtäviä koskevaa pykälää piti esitettyssä muodossa perusteltuna 43 lausunnonantajaa, joista 2 edusti muita kuin kuntia. Pykälän sanamuotoihin esitti muutama lausunnonantaja lähinnä teknisluonteisia tarkistuksia. Lisäksi kolmessa, muilta kuin kuntien taholta tullessa lausunnossa esitettiin harkittavaksi, että kunnanhallituksen tehtäviin tai kuntalakiin muutoin lisättäisiin velvollisuus riippumattoman sisäisen tarkastuksen järjestämiseksi, jos se on kunnan tai kuntakonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan sekä niiden toimivuuden varmistamisen kannalta perusteltua. Oikeusministeriö ja Kuntaliitto nostivat esille myös kunnan asiakirjahallinnosta huolehtimisen.

41 § Kunnanhallituksen puheenjohtaja

Kunnanhallituksen puheenjohtajan tehtäviä koskevasta pykälästä annettiin runsaasti lausuntoja. Kunnanhallituksen puheenjohtajan tehtävien säätäminen laissa nähtiin sinänsä perusteltuna, mutta kritiikki kohdistui pykälässä käytettyyn termiin ”poliittinen valmistelu”. Selvä enemmistö lausunnonantajista (85 lausuntoa) katsoi että termi tulee täsmentää yksiselitteisempään muotoon, jotta sekoittuminen virkavastuulla tapahtuvaan asioiden valmisteluun vältetään. Lausunnoissa todettiin, ettei virkavastuulla tapahtuvan päätösvalmistelun ja esittelijäasemassa olevan viranhaltijan oikeuksien suhdetta oltu riittävällä tavalla avattu ja säännöksen nähtiin esitettyssä muodossaan aiheuttavan tarpeettomia ristiriitoja kunnallisessa päätöksenteossa. Lisäksi esitettiin näkemyksiä siitä, että kunnanhallituksen puheenjohtajan poliittinen rooli käy selväksi jo kunnanhallituksen tehtävien määrittämisen kautta ja että oikeampi paikka määrätä kunnanhallituksen puheenjohtajan tehtävistä olisi kunnan hallintosääntö.

42 § Kunnanjohtaja

Kunnanjohtajaa koskevaa pykälää kommentoitiin vähän, pääasialliset kunnanjohtajan tehtäviin ja asemaan liittyvät kommentit kohdistuivat johtajasopimukseen sekä kunnanjohtajan ja kunnanhallituksen puheenjohtajan väliseen työnjakoon, jota on käsitelty 41 §:n kohdalla. Lausunnoissa tuotiin kuitenkin esille, että ristiriitatilanteiden varalta ja kunnan operatiivisen johtamisen sekä roolien selkeyden kannalta esittelyoikeudesta tulisi mainita laissa ja todeta sen kuuluvan kunnanjohtajalle silloinkin, jos kunnassa on kokoaikainen tai osaaikainen kunnanhallituksen puheenjohtaja.

43 § Johtajasopimus

Johtajasopimusta koskevaa pykälää kommentoitiin runsaasti. Esitetyssä muodossa pykälää piti kannatettavana 46 lausunnonantaja, joista 4 edusti muuta tahoja kuin kuntaa. Vastaa- vasti 47 kuntaa katsoi, että johtajasopimuksesta on perusteltua säätää laissa, mutta sen tulisi kuulua kunnanhallituksen päätösvaltaan.

Johtajasopimuksen tarpeellisuuden arviointi ja sen sisällön määrittäminen tulisi jättää kokonaan kunnan oman päätöksenteon piiriin 23 lausunnonantajan mielestä. Näistä 2 edusti muita tahoja kuin kuntia. Suurin osa tähän ryhmään kuuluvista lausunnonantajista katsoi, että oikeampi paikka säännellä erityisesti kunnanjohtajan ja kunnanhallituksen puheenjohtajan välistä työnjakoa olisi hallintosääntö. Ongelmalliseksi nähtiin myös se, että nyt esitetyssä muodossa kunnanjohtajan ja kunnanhallituksen puheenjohtajan välistä työnjakoa säätelisi kolme välinettä eli kuntalaki, hallintosääntö ja johtajasopimus. Toisaalta kysymyksessä olisi kunnan ja kunnanjohtajan välinen sopimus, johon kunnanhallituksen puheenjohtaja ei ole lainkaan osallinen. Lisäksi kritiikkiä kohdistettiin johtajasopimuksen epäselväksi koettuun oikeudelliseen luonteeseen. Sopimuksen suhde kunnallisesta viranhaltijasta annetun lain 9 §:n tarkoittamaan viranhoidtomääräykseen koettiin ristiriitaiseksi ja määrittelemättömäksi. Vaihtoehdoksi esitettiin, että mikäli johtajasopimus tulisi lakisääteiseksi, tulisi sen koskea vain työn tulosten arviointiin ja palkkaukseen liittyviä seikkoja.

Kuntayhtymiin liittyen joissakin lausunnoissa nostettiin esille kysymys pykälän soveltamisesta kuntayhtymän johtajaan.

44 § Kunnanjohtajan irtisanominen ja siirtäminen muihin tehtäviin

Pykälästä annettiin muutamia kommentteja, joissa nostettiin esille sen soveltaminen kuntayhtymän johtajaan.

45 § Pormestari ja 46 § apulaispormestari

Pykälistä annettiin vain yksittäisiä kommentteja, joissa lähinnä nostettiin esille kysymys siitä, tulisiko pormestarin olla aina kunnan luottamushenkilö. Lisäksi todettiin, että nimikkeen tulisi selvyuden vuoksi olla aina pormestari, jos kunta on siirtynyt käyttämään pormestariamallia.

47 § Omistajaohjaus

Omistajaohjausta koskevaa pykälää kommentoitiin runsaasti. 85 lausunnonantajaa piti pykälää esitetyssä muodossaan perusteltuna eikä esittänyt siihen mitään muutoksia. Kuntaliitto totesi myös lausunnossaan pitävänsä erittäin tärkeänä, että lakiin otetaan säännökset, joilla selkeytetään asiaan liittyvien käsitteiden sisältö sekä terävöitetään omistajaohjausta ja konserniohjausta.

Lisäksi 14 lausunnonantajaa katsoi, että omistajaohjauksen nostaminen selkeästi esille kuntalaissa on tarkoituksenmukaista, mutta katsoi, että ehdotus ei ole nykymuodossaan omistajaohjausta selventävä tai ohjaava. Pykäläehdotuksen sisältämää luetteloa pidettiin toisaalta vaillinaisena ja toisaalta myös osin turhana. Osa tähän ryhmän kuuluvista lausunnonantajista katsoi myös, että olisi riittävää määritellä omistajaohjauksen tavoitteeksi aktiivinen, kuntastrategiaan perustuva omistajuus tai vaihtoehtoisesti määritellä se valtion omistajaohjausmääritelmän mukaisesti. Pykälässä lueteltuja keinoja esitettiin korvattavaksi maininnalla siitä, että kunnan käytettävissä olevat omistajaohjaukselliset keinot määräytyvät kutakin yhteisöä koskevan lainsäädännön perusteella.

48 § Kunnan tytäryhteisöjen toiminta ja konserniohjeet

Kunnan tytäryhteisöjen toimintaa ja konserniohjeita koskevaa pykälää piti esitettyssä muodossaan perusteltuna 75 lausunnonantajaa, joista 1 edusti muita tahoja kuin kuntia.

Pykälän ja erityislainsäädännön, erityisesti osakeyhtiölain välistä suhdetta pidettiin ongelmallisena 15 lausunnossa. Lainkohdassa asetettua velvoitetta ottaa tytäryhteisöjen hallituksen toiminnassa huomioon kuntakonsernin kokonaisuus pidettiin ristiriitaisena ja ongelmallisena osakeyhtiölain sisältämään huolellisuusvelvoitteeseen perustuen. Velvollisuutta pidettiin ainakin muodollisesti erittäin vaikeasti toteutettavissa olevana. Kuntakonsernin kokonaisedun katsottiin olevan kulloinkin vaikeasti määriteltävä ja tulkinnanvarainen asia, johon liittyy usein poliittinen ulottuvuus. Lausunnoissa pidettiin epäselvänä sitä, miten hallituksen jäsenen vahingonkorvausvastuuta arvioidaan silloin, kun päätöksessä on kuntalain mukaisesti otettu huomioon konsernin kokonaisuus, mutta toimen yhtiön edun mukaisuus on kyseenalaista tai kiistettävissä. Lausunnoissa esitettiin, että 48 §:n 1 momentti joko poistettaisiin tai sitä muutettaisiin siten, että kunnan velvollisuus huolehtia kuntakonsernin kokonaisedun huomioimisesta koskisi kunnan tytäryhteisöjen toimintaa kokonaisuutena eikä tytäryhteisön hallituksen toimintaa.

Kuusi lausunnonantajaa, näiden joukossa Svenska Folkpartiet rf., piti ongelmallisena 48 §:n 2 momentin sisältämiä asiantuntemus- ja osaamisvaatimuksia tytäryhteisöjen hallitusten kokoonpanolle. Vaatimukset esitettiin joko kokonaan poistettaviksi liian suurpiirteisinä ja tulkinnanvaraisina tai vastaavasti esitettiin, että ne tulisi tarkemmin määritellä vähintäänkin konserniohjeessa.

49 § Konsernijohto

Konsernijohtoa koskevaa pykälää kommentoitiin huomattavasti vähemmän kuin edellä olevia 47 §:ää ja 48 §:ää eikä annetuissa lausunnoissa pykälän sisältöön esitetty muutoksia. Kahdessa lausunnossa esitettiin, että konsernijohtoon tulisi nimetä kuuluvaksi myös kunnanvaltuusto ja yhdessä lausunnossa todettiin, että pykälää tulisi soveltaa myös kuntayhtymissä.

3.8 Kuntien yhteistoiminta (luku 8)

Kuntien yhteistoimintaa koskevasta luvusta ja pykälistä annettiin sangen vähän lausuntoja. Suurin osa kyseistä lukua kommentoineista piti ongelmallisena sitä, ettei kyseisissä pykälissä oltu otettu huomioon sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain vaikutuksia.

Lakiluonnoksessa esitettyä muutosta, että poliittisen suhteellisuuden vaatimus kuntayhtymän toimielinten kokoonpanossa ulotettaisiin vain lakisääteeseen yhteistoimintaan, kommentoitiin erittäin vähän. Kuntaliitto totesi lausunnossaan pitävänsä muutosta perusteltuna. Muutosta vastustettiin joidenkin maakuntaliittojen lausunnoissa sekä Suomen Kristillisdemokraattien ja Perussuomalaisten taholta.

Yhteistoimintaan liittyvissä lausunnoissa otettiin kantaa myös hankintalainsäädännön sekä kuntien yhteistoimintaa koskevan sääntelyyn väliseen suhteeseen. Pääsääntöisesti sääntelyä pidettiin tältä osin onnistuneena, mutta esitettiin myös näkemyksiä, joiden mukaan kuntalaissa ei olisi perusteltua linjata mitään hankintalainsäädäntöön liittyen.

Maakunnan liittojen taholta esitettiin lisäksi, että maakunnan liittoja koskeva sääntely tulisi kokonaisuudessaan säilyttää kuntalaissa.

50 § Yhteistoiminnan muodot

Pykälää pidettiin annetuissa lausunnoissa nykytilannetta selkeyttävänä.

51 § Yhteistoiminnan suhde julkisista hankinnoista annettuun lakiin

Lausunnonantajista harvat ottivat kantaa esitettyyn sääntelyyn. Osa kantaa ottaneista lausunnoista piti säännöstä selkeyttävänä ja välttämättömänä sen informatiivisesta luonteesta huolimatta. Suurin kritiikki säädöstä kohtaa kohdistui 2 momenttiin, jonka sanamuotoa ei pidetty riittävän selkeänä. Esille nousi myös suhde hankintalainsäädännön kokonaisuudistukseen, erityisesti sanamuotojen ja voimaantulon kannalta.

52 § Yhteinen toimielin ja 53 § Sopimus yhteisestä toimielimestä

Yhteistä toimielintä koskevia pykäläiä kommentoitiin erittäin vähän. Kahdessa lausunnossa otettiin kantaa vastuukunnan kunnanhallituksen otto-oikeuteen ja todettiin sen olevan joissakin tilanteissa välttämättömyys.

54 § Yhteinen virka ja 55 § Sopimus viranomaistehtävän hoitamisesta

Yhteistä virkaa koskevaa pykälää ei juurikaan kommentoitu. Lähinnä todettiin sopimus viranomaistehtävän hoitamisesta käytännössä yhteistä virkaa toimivammaksi järjestelyksi.

56 § Kuntayhtymä, 57 § Kuntayhtymän perussopimus, 58 § Perussopimuksen muuttaminen, 59 § Kuntayhtymän toimielimet, 60 § Yhtymävaltuusto, 61 § Yhtymäkokous, 62 § Yhden toimielimen kuntayhtymä, 63 § Kuntayhtymästä eroaminen, 64 § Välimiesmenettely ja 65 § Kuntaa koskevien säännösten soveltaminen kuntayhtymässä

Kuntayhtymää koskevia pykäläiä kommentoitiin hyvin vähän. Pääsääntöisesti pidettiin perusteltuna, että pykälissä esitetään mahdolliset kuntayhtymämallit. Tosin esitettiin myös näkemyksiä, että erilaisista malleista voitaisiin luopua ja pitäytyä vain yhtymäkokous – mallissa, jonka koettiin omistajaohjauksen näkökulmasta toimivan parhaiten. Toisaalta muutamassa lausunnossa esitettiin toive, että yhtymäkokousedustajat voitaisiin valita koko valtuustokaudeksi sen sijaan, että edustajat nimettäisiin kuhunkin kokoukseen erikseen.

Lausunnoissa nostettiin kysymyksinä esille myös sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain vaikutus kuntayhtymiin. Maakunnan liittojen taholta esitettiin, että niiden toimielimien kokoonpanosta tulisi edelleen säätää kuntalaissa.

Korkeimman hallinto-oikeuden lausunnosta tuli esille myös tarve muuttaa välimiesmenettelyä koskevaa pykälää siten, että välimiesmenettely korvautuisi hallintoriitamenettelyllä.

Lausunnoissa esitettiin lisäksi teknisluonteisia tarkennuksia liittyen kuntaa koskevien säännösten soveltamiseen kuntayhtymässä.

3.9 Kunnallinen liikelaitos (luku 9)

Kunnallista liikelaitosta koskevaa sääntelyä ei juurikaan kommentoitu. Muutamissa kommenteissa todettiin sääntelyn olevan edelleen perusteltua.

3.10 Luottamushenkilöt (luku 10)

70 § Kunnan luottamushenkilöt, 71 § Suostumus luottamustoimeen ja ero luottamustoimesta, 72 § Yleinen vaalikelpoisuus ja 73 § Vaalikelpoisuus valtuustoon

Pykälistä annettiin vain yksittäisiä kommentteja, eikä niissä tehty muutosesityksiä.

74 § Vaalikelpoisuus kunnanhallitukseen

Pykälästä annettiin runsaasti lausuntoja. Pykälää piti esitetyssä muodossa perusteltuna 40 lausunnonantajaa, joista kaksi edusti muita kuin kuntia.

Nykyisin voimassaolevaa sääntelyä piti parempana ja esitettyjä muutoksia tarpeettomina 15 kuntaa.

Konserniyhteisöjen hallitusten jäsenten vaalikelvottomuutta kunnanhallitukseen piti perusteettomana 75 kuntaa. Säännösesityksen nähtiin tältä osin heikentävän lakiluonnoksessa korostettua konsernivalvontaa ja konsernin kokonaisuajattelua. Lausunnoissa pidettiin hyvin ongelmallisena sitä, että kunnan keskeiset, konserniohjauksesta vastaavat luottamushenkilöt joutuisivat sivuun käytännön työstä tytäryhteisöjen ohjauksessa. Lausunnoissa esitettiin näkemys, että erityisesti kunnan toimialaan liittyvien ja markkinoilla toimimattomien yhteisöjen hallituksiin tulisi voida jatkossakin valita kunnanhallituksen jäseniä.

Kunnan henkilöstön vaalikelpoisuuteen liittyen 14 lausunnonantajaa totesi, että sääntelyä olisi perusteltua tiukentaa kunnan henkilöstön osalta vielä esitettyä enemmän. Sen sijaan Vasemmistoliitto r.p., Perussuomalaiset r.p., Suomen Sosialidemokraattinen Puolue r.p. ja Suomen Kommunistinen Puolue r.p. sekä ammatilliset keskusjärjestöt katsoivat, että kunnan henkilöstöä koskevat vaalikelpoisuusrajoitukset eivät ole lainkaan perusteltuja.

Joissakin lausunnoissa otettiin myös kantaa pykälän soveltamiseen ja todettiin, että termit ”kunnanhallituksen alaisena” ja ”kunnanhallituksen tehtäväalue” kaipaavat täsmentämistä.

75 § Vaalikelpoisuus muihin toimielimiin ja 76 § Vaalikelpoisuus tarkastuslautakuntaan

Oikeusministeriö esitti lausunnossaan harkittavaksi, että tarkastuslautakuntaan ei voitaisi valita sitä, jota ei voida valita kunnan tai kunnan konserniin kuuluvan yhteisön tai säätiön tilintarkastajaksi.

77 § Vaalikelpoisuus kuntayhtymän toimielimiin

Kuntaliiton sekä joidenkin kuntayhtymien lausunnoissa todettiin, että konserniyhtiön hallituksen jäseniä koskeva rajoitus tulisi vastaavalla tavalla kuin 74 §:ssä ottaa myös kuntayhtymä koskevaan vaalikelpoisuussäännökseen.

78 § Vaalikelpoisuus kuntien yhteiseen toimielimeen, 79 § vaalikelpoisuuden menettäminen ja 80 § Luottamustoimen hoitaminen

Ei kommentteja.

81 § Päätoimisen ja osa-aikaisen luottamushenkilön asema

Valtaosalla lausunnonantajista ei ollut 81 §:n osalta huomautettavaa. Suurin osa kantaa ottaneista piti ehdotettuja muutoksia tarpeellisina mm. poliittisen johdon, kunnan toiminnan ja luottamushenkilöiden toimintaedellytysten vahvistamiseksi. Kunnat pitivät esityksiä työnantajan sekä luottamushenkilön näkökulmasta selkeinä ja niiden katsottiin merkittävästi parantavan luottamushenkilön asemaa ja mahdollisuuksia sovittaa yhteen ansiotyö ja luottamustoimi. Niiden nähtiin olevan vaikutuksiltaan luottamustyön houkuttelevuutta ja luottamushenkilön oikeusturvaa mahdollisesti parantavia. Sääntelyn selkeyttämisen nähtiin joissain lausunnoissa myös vähentävän kiistatilanteita luottamushenkilön ja työnantajan välillä. Ehdotuksen katsottiin lisäävän erityisesti muiden kuin kunnan omien työnteekijöiden mahdollisuutta osallistua luottamustehtävien hoitoon.

Lausunnonantajista EK ja Suomen Yrittäjät selkeästi vastustivat sekä 81 §:n että 82 §:n esityksiä. Myös Kirkon työmarkkinalaitos näki esitysten vaikeuttavan työnantajan perustehta-

vän toteuttamista ja esitettyjen subjektiivisten oikeuksien kaventavan työnantajan työnjoh-tovaltaa. Päätoimisuuden katsottiin voivan vaikuttaa yrittäjien hakeutumiseen luottamus-tehtävään ja esityksen olevan erityisen vaikea pk-yrittäjille. Luottamustoimen hoitoon tar-vittavan vapaan myöntämisen perusteena tulisi näiden lausuntojen mukaan olla työnanta-jan ja työntekijän sopimus, ei pakko ja lähtökohtaisesti tulisi katsoa, että luottamustoimiin liittyvät tehtävät hoidetaan työajan ulkopuolella. Työnantajien katsottiin suhtautuvan luot-tamustehtäviin jo tällä hetkellä ymmärtävästi. Vallitsevan taloudellisen tilanteen vuoksi tehdyn työn määrää tulisi pikemminkin lisätä kuin vähentää, ja vastaavasti yrityksiin koh-distuvaa sääntelyä tulisi vähentää. Esityksen nähdään olevan ristiriidassa hallituksen ta-voitteen kanssa, jonka mukaan hallitus sitoutuu välttämään teollisuudelle aiheutuvien kus-tannusten ja sääntelytaakan lisäämistä.

Kirkkohallitus ja Kirkon työmarkkinalaitos toivat esiin., että seurakuntien hengellistä työtä tekeviin viranhaltijoihin ei sovelleta työaikalakia (605/1996), mikä asettaa seurakunta-työntekijöiden osalta haasteita osa-aikaisen virkavapaan antamiselle. Käytännössä osa-aikaisen virkavapauden myöntämisen tarkoituksenmukaisin tapa hengellisen työn tekijöille olisi siksi myöntää kokonaisen päivän kestävä virkavapaus osa-aikaista kunnallisen luotta-mustehtävän hoitamista varten. Lisäksi vastavuoroisesti nähdään perusteltuna, että kun-nallisesta viranhaltijasta annettuun lakiin otettaisiin säännös viranhaltijan oikeudesta saa-da vapaata työstään muun julkisyhteisön kuten seurakunnan tai kirkon luottamustoimen hoitamista varten.

Joidenkin lausunnonantajien mukaan päätoimisen ja osa-aikaisen luottamushenkilön ase-ma tulisi olla säädelty yhdenvertaisesti. Toisaalta osa toteaa, että mm. kuntien organisaati-oista ja hallintorakenteesta johtuvista syistä päätoimisen ja osa-aikaisesti toimivan työ-panos voi olla hyvin erilainen, jolloin erilainen säätely on perusteltua. Pykälän käytännön toteuttamisen katsotaan joissain lausunnoissa olevan mm. työajan ja lomien määrittelyn osalta henkilöstöhallinnollisesti hankalaa.

81 §:n 2 momentissa mainittu vähintään kuukauden määräaika koskien työnantajalle teh-tävää ilmoitusta työhön palaamisesta nähdään joissain lausunnoissa liian lyhyenä ja työn-antajan sekä työnantajan palkkaaman mahdollisen sijaisen näkökulmasta kohtuuttomana.. Muutamissa lausunnoissa taas katsotaan, että työhön paluun tulisi olla mahdollista myös, vaikka eroaminen tapahtuisi luottamushenkilön omasta aloitteesta.

Joissain lausunnoissa toivotaan tarkennettavan 81 §:n 3 momentissa mainittua ”painavaa syytä”, joka ei näiden lausunnonantajien mielestä käy riittävästi ilmi lakiesityksestä.

82 § Luottamushenkilön oikeus saada vapaata työstään luottamustoimen hoitamista varten

Valtaosa 82 §:ää kommentoineista lausunnonantajista näki sen tarpeellisena ja luottamus-henkilöiden oikeuksia parantavana. Osa lausunnonantajista esitti, että myös valmisteleviin kokouksiin ja valtuustoryhmien kokouksiin osallistuminen tulisi taata samoin perustein kuin toimielinkokouksiin osallistuminen. Lausunnonantajista EK ja Suomen Yrittäjät selke-ästi vastustivat sekä 81 §:n että 82 §:n esityksiä. Nykyinen sääntely nähtiin riittävänä ja on-gelmattomana ja sen katsottiin toimineen myös käytännössä.

Joissain lausunnoissa toivottiin tarkennettavan 82 §:n 1 momentissa mainittua ”painavaa syytä”.

Joissain lausunnoissa 82 §:n 2 momentin 14 vuorokauden ilmoitusaikaa työnantajalle pide-tään kunnan ja/tai luottamushenkilön näkökulmasta liian pitkänä ja esitettiin, että pykälän tulisi sallia joustoa tilanteissa, joissa lyhyempi aika ei aiheuta työnantajalle kohtuutonta haittaa.

83 § Palkkiot ja korvaukset

Kokouspalkkioissa tulisi joidenkin lausuntojen mukaan huomioida myös sähköisestä päätösmenettelystä maksettava korvaus (vrt. 101 §). Joissain lausunnoissa todettiin, että koko-aikaisesta tai osa-aikaisesta luottamustehtävästä maksettavasta palkkiosta tulisi olla valtakunnalliset suositukset (henkilöstön palkkojen osalta vrt. KVTES ym.). Joissain lausunnoissa myös katsottiin tarpeelliseksi varmistaa, että varaedustajillekin taataan riittävä työaika-korvaus luottamustoimen hoitamiseen.

Muutamissa lausunnoissa kiinnitetään huomiota siihen, että luottamushenkilömaksuja koskeva sääntely koskee vain kunnallisiin toimielimiin valittuja luottamushenkilöitä, ei sen sijaan kuntakonserniin kuuluvien yhteisöjen ja säätiöiden hallintoelinten jäseniä. Kun myös hallituspaikoista monessa kunnassa suoritetaan puolueiden paikallisyhdistyksille luottamushenkilömaksua vastaavia osuuksia, ei osa lausunnonantajista näe ehdotettua sääntelyä kuntakonsernin kokonaisuuden kannalta erityisen läpinäkyvänä. Tämän nähdään myös poikkeavan lakiehdotuksen konserninäkökulmaa korostavasta ajattelusta. Toisaalta osassa lausuntoja taas korostetaan, että mm. osakeyhtiölain mukaisten kunnan omistamien osakeyhtiöiden hallintoon nimitettäviä henkilöitä koskevat säädökset tulee myös palkkiosäädösten osalta erottaa selvästi muista kunnallisista luottamustoimista esitetyn mukaisesti.

Ansionmenetykskorvausten osalta todetaan mm., että niihin liittyvät käytännöt vaihtelevat kunnittain. Lain yksityiskohtaisia perusteluita toivotaan tältä osin tarkennettavan.

83 §:n 3 momentin sääntelyä kommentoitiin enemmän. Ehdotusta pidettiin pääsääntöisesti lausunnoissa kannatettavana ja perusteltuna. Sen katsotaan edistävän järjestelmän ja päätöksenteon sekä puoluerahoituksen läpinäkyvyyttä ja avoimuutta. Osassa lausuntoja tuotiin kuitenkin esiin, että esitys on hallinnon työmäärää kasvattava lisätehtävä. Kaikki eivät myöskään pitäneet tilinpäätöksen tietopohjan kasvattamista tarpeellisenä. Vaihtoehtoisesti esitettiin, että kuntalaissa velvoitettaisiin kunta ilmoittamaan tuet vuosittain, mutta kunnan harkintaan jäisi se tapa, jolla ilmoitusvelvollisuus toteutetaan (esim. seurantaraportoinnin yhteydessä). Joissain lausunnoissa pidettiin perustellumpana siirtymistä vaalitulokseen perustuvaan puoluetukeen valtuustoryhmille. Osa lausunnonantajista, erityisesti jotkut puolueet sen sijaan näkivät esim. kuntakohtaiseen määrärahapohjaiseen puoluetukeen siirtymisen ongelmallisena.

84 § Tietojensaantioikeus

Luottamushenkilöiden tietojensaantioikeutta koskevaa pykälää kommentoitiin hyvin vähän ja jossain määrin asiaan liittyviä kommentteja annettiin viestintäpykälään liittyen. Annetuissa lausunnoissa nostettiin esiin erityisesti markkinoilla toimivien tytäryhteisöjen liikesalaisuuksiin ja vastaaviin tietoihin liittyvät kysymykset. Tältä osin luottamushenkilöiden laajan tietojensaantioikeuden koettiin olevan tietyissä tilanteissa ongelmallinen.

85 § Sidonnaisuudet

Pykälästä annettiin runsaasti lausuntoja. Lausunnoissa pykälää pidettiin lähtökohtaisesti perusteltuna ja avoimuutta lisäävänä. Joiltain osin pykälää pidettiin kuitenkin liian tulkinanvaraisena ja epäselvyyttä aiheuttavana. Lausunnoissa ei pidetty hyvänä sitä, että ehdotus jättäisi ilmoitettavien sidonnaisuuksien määräytymisen pitkälti käytännön tulkintojen varaan.

Oikeusministeriö esitti lausuntonaan, ettei valtuustolle olisi mahdollista antaa toimivaltaa laajentaa ilmoitusvelvollisten piiriä pykälässä säädetystä. Oikeusministeriön näkemyksen mukaan tällaista toimivaltaa ei laissa voida valtuustolle osoittaa perustuslain 80 § 1 momentista johtuvista syistä (yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteet on säädettävä lailla). Ministeriön näkemyksen mukaan kuntalaissa tulisi siten yksiselitteisesti säännellä ilmoitusvelvollisten piiri.

Tietojen julkistamista yleisessä tietoverkossa pidettiin myös joissakin lausunnoissa yksityisyyden suojan kannalta ongelmallisena sekä esitettiin näkemys siitä, että tällainen tietojen julkistus mahdollisesti vähentää kiinnostusta kunnallisiin luottamustehtäviin.

86 § Virheellinen menettely luottamustoimessa ja 87 § Rikollinen menettely luottamustoimen ulkopuolella

Ei kommentteja.

3.11 Henkilöstö (luku 11)

Kunnan henkilöstöä koskevia pykälä 88§ - 90§ kommentoitiin erittäin vähän. Niissä otettiin kantaa lähinnä siihen, että kunnissa tulisi päästä yhden kunnallisen palvelussuhdemuodon malliin.

3.12 Kunnan päätöksenteko- ja hallintomenettely (luku 12)

91 § Hallintosääntö

Hallintosääntöä koskevasta pykälästä annettiin vain muutamia lausuntoja. Erityisesti suurempien kaupunkien lausunnoissa pidettiin ongelmallisena siirtymistä vain yhden johtosäännön eli hallintosäännön malliin. Esitystä kritisoitiin siitä, että se on kirjoitettu pakottavaksi ilman, että pakottavuudelle olisi esitetty mitään syytä tai perustetta. Useiden, jopa kymmenien johtosääntöjen kokoamista yhteen sääntöön pidettiin käytännössä erittäin hankalana.

Lisäksi ruotsinkielisten kuntien taholta esitettiin, että voimassa olevan kuntalain 50 § 2 momentin säännökset tulisi siirtää sellaisenaan hallintosääntöä koskevaan pykälään.

Lausunnoissa otettiin kantaa myös pykälään liittyviin siirtymäsäännöksiin, joita esitettiin korjattavaksi siten, että hallintosääntöä koskeva sääntely tulisi voimaan vasta vuonna 2017.

92 § Toimivallan siirtäminen

Ei kommentteja.

93 § Asian ottaminen kunnanhallituksen käsiteltäväksi

Kunnanhallituksen ns. otto-oikeutta koskevasta pykälästä annettiin runsaasti lausuntoja. Lausunnoissaan 45 kuntaa piti esitettyä sääntelyä perusteltuna ja toimivana.

Sääntelyn säilyttämistä nykyisellään piti perusteltuna 47 lausunnonantajaa, joista kuntia edusti 38.

Lisäksi 21 lausunnonantajaa esitti, että laissa tulisi mahdollistaa kunnanvaltuuston päättää hallintosäännöllä siitä, onko lautakunnalla oikeus otto-oikeuden käyttämiseen.

94 § Valtuustoasioiden valmistelu, 95 § Valtuuston kokoontuminen, 96 § Valtuustossa käsiteltävät asiat ja 97 § Valtuuston päätösten laillisuuden valvonta

Pykälistä annettiin vain yksittäisiä, hajanaisia kommentteja.

98 § Esteellisyys

Oikeusministeriö kiinnitti lausunnossaan huomiota siihen, että ns. yhteisöjääviyttä koskeva poikkeus esitetään edelleen säilytettäväksi kunnan liikelaitoksen johtokunnan jäsenten sekä kuntayhtymän yhtymähallituksen jäsenten osalta. Oikeusministeriö esitti, että poikkeusta vielä harkittaisiin tai ainakin perusteltaisiin laajemmin.

99 § Toimielimen päätöksentekotavat

Toimielimen päätöksentekotapoja koskevaa pykälää pidettiin kannatettavana. Hyvänä pidettiin myös sitä, että uusien päätöksentekotapojen käyttöönotto jätettäisiin kuntien omaan harkintaan. Erityisesti pohjoisen Suomen harvaanasutumpien kuntien lausunnoissa esitettiin kuitenkin huoli siitä, että sähköisten toimintatapojen käyttöönottoa rajoittavat puutteelliset tietoliikenneyhteydet. Lisäksi lausunnoissa viitattiin säännöksen perusteluissa mainittuun ns. ”vahvaa tunnistamiseen” ja esitettiin tarkennettavaksi pankki- ja mobiilitunnistautumisen asemaa tunnistautumisessa.

Oikeusministeriö esittää harkittavaksi, että pykälää täydennettäisiin esimerkiksi edellytyksellä siitä, että toimielinten jäsenten osallistumisoikeus ja ääntenlaskennan oikeellisuus voitaisiin varmistaa sähköisiä päätöksentekotapoja käytettäessä perinteiseen kokoukseen verrattavalla tavalla.

100 § Sähköinen kokous

Sähköistä kokousta koskevasta sääntelystä annettiin vain joitakin lausuntoja. Niissä säännöstä pidettiin pääosin onnistuneena. Lausunnoissa toivottiin kuitenkin harkittavaksi, voitaisiinko vaatimusta yhtäaikaisesta ääni- ja kuvayhteydestä lieventää. Vaihtoehtoiseksi ratkaisuksi esitettiin mm. puhelinkokous ilman kuvayhteyttä. Lisäksi joissakin lausunnoissa viitattiin puutteellisten tietoliikenneyhteyksien muodostamiin ongelmiin.

101 § Sähköinen päätöksentekomenettely

Sähköisestä päätöksentekomenettelystä annettiin vain muutamia lausuntoja. Useimmissa esitettiin, että sähköinen päätöksentekomenettely tulisi sallia myös itsenäisenä menettelynä eli ilman varsinaista kokousta. Kritiikkiä kohdistettiin myös siihen, että säännöksen mukaan asia siirtyy kokouksen käsiteltäväksi yhdenkin jäsenen pyynnöstä tai jos yksi jäsen jättää ilmaisematta kantaansa asiaan. Sääntelyä pidettiin tältä osin liian yksityiskohtaisena ja menettelytavan käytettävyyttä sekä hyötyjä vähentävänä. Myös Kuntaliitto esitti säännöstä muutettavaksi siten, että sähköisen päätöksen syntymiseen riittää enemmistön mielipide ja että kukaan ei ole vaatinut asian käsittelemistä kokouksessa.

Oikeusministeriön lausunnossa esitettiin näkemys, jonka mukaan sähköisen päätöksentekomenettelyn käyttöalan tulisi käydä esitettyä yksiselitteisemmin ilmi suoraan laista. Vastaava kannanotto esitettiin myös muutamassa kuntien antamassa lausunnossa.

102 § Kokouksen julkisuus

Muutamassa lausunnossa esitettiin, että julkisuusvaatimus laajennettaisiin koskemaan myös kuntayhtymän valtuustoa, kuntayhtymän yhtymäkokousta, sekä liikelaitoskuntayhtymän yhtymäkokousta.

103 § Kokouksen johtaminen ja puheenvuorot, 104 § päätösvaltaisuus, 105 § Äänestys, 106 § Vaali ja 107 § Eriävä mielipide

Ei kommentteja

108 § Pöytäkirja

Pöytäkirjaa koskevasta sääntelystä annettiin vain muutamia lausuntoja. Lausunnoissa toivottiin tarkennettavan, tuleeko ei-sähköisesti tehdyn päätöksen osalta pöytäkirja edelleen olla olemassa paperiversiona, vai voisiko myös perinteisesti pidetyn kokouksen pöytäkirja olla olemassa ainoastaan sähköisessä muodossa.

109 § Kunnan ilmoitukset

Kunnan ilmoituksia koskevasta pykälästä annettiin sangen vähän lausuntoja. Sääntelyä pidettiin pääosin hyvänä, mutta se koettiin erityisesti suurempien kaupunkien taholta tietyin osin ongelmalliseksi ilmoitusten sisältämien henkilötietojen osalta. Ehdotetun sääntelyn katsottiin vaikeuttavan monissa kunnissa nykyisin noudatettua, yksityisyyden suojan huomioivaa menettelyä, jossa henkilötiedot on tietoverkossa julkaistavassa pöytäkirjassa peitetty ja päätös on sen sijaan kokonaisuudessaan nähtävillä kunnan ilmoitustaululla ja jäljennös pyydettyävissä kunnan kirjaamosta.

110 § Tietojen saatavuus yleisessä tietoverkossa

Pykälää kommentoitiin varsin vähän. Valtaosa lausunnonantajista katsoi esitetyn 110 §:n vastaavan pääosin kuntien nykykäytäntöä ja siten valtaosa lausunnon antaneista kunnista katsoi täyttävänsä 110 §:n velvoitteet jo nykyisin tai kykenevänsä täyttämään velvoitteet ilman, että tekevät merkittäviä muutoksia nykyisiin toimintatapoihinsa.

Osa lausunnonantajista huomautti lausunnoissaan, ettei tietojen saatavuudella yleisessä tietoverkossa ole merkitystä, jos kaikilla kuntalaisilla ei ole mahdollisuutta päästä yleiseen tietoverkkoon. Ongelmia aiheuttaa erityisesti se, mikäli tietoverkko ei kata koko kunnan aluetta, mikä on nykytilanne erityisesti monissa Pohjois-Suomen kunnissa.

Muutamit kunnat kyseenalaistivat tarpeen määritellä lain tasolla ne asiakirjat, jotka tulee olla luettavissa yleisessä tietoverkossa. Monet kunnat toisaalta kannattivat pykälää luetteleineen, jotta laki asettaisi selkeän vähimmäisvaatimuksen, jonka kuntien tulee täyttää. Muutamit kunnat esittivät, että 110 §:ssä olevaa luetteloa täydennettäisiin kunnallisin kuulumuksiin ja ilmoituksiin.

Useissa lausunnoissa nostettiin esiin salassapitosäännöksiä ja yksityisyyden suojaa koskeva ristiriita, kun lakiluonnoksen 29 §:ää verrataan 109 §:ään, 110 §:ään ja 141 §:ään. Lausunnoissa todettiin, ettei ehdotetuissa säännöksissä ole johdonmukaisesti otettu huomioon salassapitosäännöksiä, minkä vuoksi säännösten suhde viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettuun lakiin voi jäädä epäselväksi. Myös säännöksiä henkilötietojen saatavuudesta yleisen tietoverkon avulla toivottiin selkeytettävän ottaen huomioon, että henkilötiedon käsite kattaa päätöksentekijäin ja viranhaltijain nimitiedot.

3.13 Kunnan talous (luku 13)

111 § Talousarvio- ja suunnitelma, 112§ Veroja koskevat päätökset, 113 § Kirjanpito, 114 § Tilinpäätös, 115 § Konsernitilinpäätös, 116 § Toimintakertomus

Enemmistö lausunnonantajista piti perusteltuna, että kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Samoin sitä, että alijäämän kattamisvelvollisuus koskee myös kuntayhtymiä.

Useat kunnat kiinnittivät lausunnoissaan huomiota siihen, että alijäämän kattamisvelvollisuuteen säädetyn määräajan tulisi olla pitempi ja, että siihen tulisi voida saada joustavasti

lisäaikaa. Alijäämän katsottiin aiheutuvan usein syistä, joihin kunta ei voi vaikuttaa ja rakenteellisten uudistusten vaikutusten todettiin näkyvän vasta vuosien kuluttua.

Lausunnoissa todettiin myös se, että pelkkä alijäämä ei anna oikeaa kuvaa kunnan talouden tasapainosta. Alijäämästä huolimatta kunnan kokonaistaloudellinen tilanne voi olla kohutuullinen ja varallisuus merkittävä. Alijäämän määrään voidaan myös vaikuttaa poistokäytännöillä, omaisuusjärjestelyillä tai kattamalla alijäämiä pienentämällä kunnan peruspääomaa. Rahoituslaskelman toiminnan ja investointien rahavirta -tunnusluku tulisi ottaa huomioon arvioitaessa kunnan talouden tasapainoa.

Monet kunnat pitivät riittävänä sitä, että lakiluonnoksen 119 §:n mukaisesti erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa oleva kunta voi joutua arviointimenettelyn piiriin. Tätä pidettiin riittävä kannustimena kunnille tasapainottaa taloutensa. Kahdenlaisia kriteereitä ei katsottu tarvittavan.

Muutamissa lausunnoissa pidettiin tarpeellisena, että laissa säädettäisiin riittävästä kunnan talouden tervehdyttämisajasta ja taloudellisissa vaikeuksissa olevien kuntien tukijärjestelmästä

117 § Tytäryhteisön ja kuntayhtymän tiedonantovelvollisuus, 118 § Kuntayhtymän rahoitus

Useimmat lausunnon antajista pitivät alijäämän kattamisvelvollisuuden ulottamista kuntayhtymiin perusteltuna. Useimmat kunnat katsoivat myös, että poikkeuksen muodostavat suunnitteilla olevat ns. sote-kuntayhtymät. Ottaen huomioon sote-kuntayhtymien laaja omistuspohja ja valtionohjaus pidettiin niiden alijäämän kattamisvelvollisuutta yhdistettynä kuntien rahoitusvastuuseen erittäin ongelmallisena.

Lausunnoissa pidettiin tärkeänä kuntayhtymien omistajaohjauksen vahvistamista lainsäädännöllä. Useat kunnat ehdottivat, että jo kahden alijäämäisen tilinpäätöksen jälkeen kuntayhtymän tulisi jäsenkuntien johdolla valmistella alijäämän kattamisen edellyttämät toimenpiteet. Pidettiin myös tärkeänä, että kuntayhtymien alijäämän kattamisvelvollisuus ei johda kuntien maksuosuuksien korottamiseen. Palvelut tulisi tuotteistaa kustannusten vertailemisen mahdollistamiseksi. Monessa lausunnossa kiinnitettiin huomiota tilanteeseen, jossa selvityshenkilön ehdotusta alijäämän kattamiseksi ei kunnissa hyväksyttyä säädettyllä määräenemmistöllä ja esitettiin tarkempaa sääntelyä menettelytavoista.

119 § Erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan arviointimenettely ja 120 § Arviointimenettely kuntayhtymässä

Enemmistö lausunnonantajista piti perusteltuna erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan arviointimenettelyä koskevien säännösten siirtämistä kuntalakiin. Enemmistö piti myös konsernitason tarkastelua kuntien toiminnan organisointitavoissa olevien suurten erojen vuoksi tarkoituksenmukaisena. Katsottiin, että kunta on vastuussa myös tytäryhtiöidensä taloudellisesta vakaudesta ja olevan omistajana mukana omistamiensa yhtiöiden rahoitusjärjestelyissä.

Eräissä lausunnoissa esitettiin, että arvioinnissa tulisi käyttää myös vuosittaista taloudellista tasapainoa kuvaavia kriteereitä. Kunnan rahoituslaskelman toiminnan ja investointien rahavirta -tunnusluku tulisi ottaa huomioon arvioitaessa kunnan mahdollisuuksia turvata lainsäädännön edellyttämät palvelut.

Useissa lausunnoissa konsernitason tarkastelua pidettiin kuitenkin ongelmallisena yksittäisten kriteerien, erityisesti asukasta kohti lasketun kuntakonsernin lainamäärän ja kuntakonsernin suhteellisen velkaantumisen osalta. Konsernitason tarkastelua pidettiin kiristävänä ja katsottiin, että konsernitason tiedot eivät anna oikeaa kuvaa konsernin taloudellisesta asemasta. Tarkastelu tulisi kohdistaa konsernin nettolainoihin, jolloin myös varalli-

suus huomioidaan. Todettiin myös, että rajojen asettaminen konsernitasolla voi johtaa siihen, että emokunta ja sen tytäryhteisöt ovat ylijäämäisiä, mutta konsernitason tarkastelu johtaa arviointimenettelyyn. Lisäksi katsottiin, että asukaskohtainen lainamäärä ja suhteellinen velkaantuneisuus kuvaavat pitkälti samaa asiaa.

Monet kunnat katsoivat, että kuntakonserneihin kuuluvien tytäryhteisöjen tulee rahoittaa liiketoimintansa markkinaperusteisesti omalla tulorahoituksellaan. Kriteereiden muuttamisen koskettamaan kuntakonsernia ei katsottu olevan perusteltua konserneissa, joissa on pääomia vaativia investointeja ja suuri lainamäärä. Kunnan yhtiö voi toimia useiden kuntien alueella, mutta lainamäärä on emokunnan konsernitaseessa. Kriteereissä ei myöskään katsottu ottavan huomioon lainojen käyttötarkoitusta, elinkaari- ja leasing -mallien käytön vaikutuksia tai korjausinvestointeja lykkäviä kuntia.

Lisäksi muutamat kunnat kiinnittivät huomiota siihen, että konsernivastuista tulisi tarkastella vain niiltä osin, kun kunta on niistä antamiensa sitoumusten perusteella vastuussa, vaikka konserniyhtiöiden lainat kirjataan nykyisellään 100 prosenttisesti emokunnan taseeseen. Konserniin kuuluvat osakeyhtiöt kuuluvat konkurssilainsäädännön piiriin. Osakeyhtiöiden oman pääoman riittävyydestä säädetään osakeyhtiölaissa. Lisäksi konserniyhtiöiden kirjanpito eroaa kuntien kirjanpidosta ja tämä vääristää vertailtavuutta.

Jotkut kunnat totesivat kuntayhtymien alijäämän kattamisvelvoitteen jossain määrin vähentävän konsernitarkastelun tarvetta, mutta olevan ennakointia, miten kuntayhtymien, yhteistoiminta-alueiden ja erityisesti sote-kuntayhtymien alijäämät tulevat kehittymään ja miten ne vaikuttavat kuntien tunnuslukuihin.

Myös tässä yhteydessä kiinnitettiin yleisesti huomiota siihen, että valmisteilla olevan sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain vaikutuksia kuntien talouteen on vaikea arvioida. Todettiin, että kriteerien soveltuvuutta tulisi seurata ja tarvittaessa arvioida ne uudelleen.

3.14 Hallinnon ja talouden tarkastus (luku 14)

122§ Tarkastuslautakunta

Tarkastuslautakuntaa koskevaa sääntelyä pidettiin yleisesti perusteltuna ja sääntelyn katsottiin vastaan pitkälti jo nykyistä käytäntöä kunnissa. Hyvänä pidettiin myös sitä, että arviointi kohdistuu koko kuntakonsernin toimintaan. Myös sidonnaisuuksien ilmoittamiseen liittyvien tehtävien katsottiin luontevasti soveltuvan tarkastuslautakunnalle.

Jotkut lausunnon antajat pitivät tärkeänä, että lautakunnan tehtäviin lisättäisiin myös kuntastrategiassa asetettujen tavoitteiden toteutumisen arviointi. Toisaalta korostettiin nimenomaan arviointitehtävää ja operatiivisen toiminnan arvioinnin pois sulkemista. Muutamassa lausunnossa esitettiin, että lautakunta tulisi nimetä arviointilautakunnaksi tai arviointi- ja tarkastuslautakunnaksi.

Yksittäisissä lausunnoissa todettiin, että sidonnaisuuksien saattamisen valtuustolle tiedoksi tulisi kuulua kunnanhallitukselle, ja tarkastuslautakunta sekä tilintarkastaja valvoisivat ilmoittamista muun hallinnon valvonnan tavoin. Toimeenpanotehtävien katsottiin olevan pienten kuntien tarkastuslautakunnille haastavia puuttuvien henkilöstöresurssien vuoksi. Lausunnoissa kiinnitettiin huomiota myös lautakunnan muuten vähäisiin resursseihin.

122 § Tilintarkastus ja 123 § Tilintarkastajan tehtävät

Useat lausunnonantajat kiinnittivät huomiota siihen, että tilintarkastuslakia ollaan tilintarkastajajärjestelmän yhdenmukaistamiseksi muuttamassa ja totesivat, että muutos tulisi ottaa huomioon kuntalain tilintarkastusta koskevassa pykälässä. Jotkut lausunnonantajat pitivät perusteltuna, että tilintarkastajaksi voitaisiin myös tulevaisuudessa valita JHTT-tilintarkastaja.

Yleisesti pidettiin tarkoituksenmukaisena myös sitä, että kunnan tilintarkastusyhteisö on valittava tytäryhtiöiden tilintarkastajaksi, ellei poikkeamiseen ole perustua syytä. Poikkeamismahdollisuutta pidettiin tärkeänä.

Muutamassa lausunnossa oli tulkittu säännöstä, jonka mukaan tilintarkastusyhteisö voidaan valita enintään kuuden tilikauden hallinnon ja talouden tarkastamista varten siten, että se tarkoittaisi kieltoa valita sama tilintarkastusyhteisö tätä pitemmäksi ajaksi.

Tilintarkastusalan toimijoiden lausunnoissa todettiin lain olevan edelleen epäselvä sen suhteen, mitä tarkoitetaan hallinnon lainmukaisuuden tarkastamisella. Lisäksi esitettiin, että valtionosuuksien perusteiden tarkastamista täsmennettäisiin niiden keruujärjestelmän luotettavuuden tarkastamiseksi. Muutosta, jonka mukaan tilintarkastajan on ilmoitettava havaitsemistaan epäkohdista viipymättä kunnanhallitukselle annettavassa tilintarkastuspöytäkirjassa ja se annetaan tiedoksi tarkastuslautakunnalle, pidettiin perusteltuna. Lisäyksenä esitettiin, että ilmoitusvelvollisuus koskisi vain olennaisia epäkohtia.

125 § Tarkastuslautakunnan ja tilintarkastajan tietojensaantioikeus

Lausunnonantajat pitivät yleisesti ehdotettua sääntelyä tarkoituksenmukaisena.

Useat lausunnonantajat pitivät kuitenkin ongelmallisena sitä, että tarkastuslautakunta ei saa tietoja suoraan konserniyhteisöjen edustajilta. Katsottiin, että koska tarkastuslautakunta arvioi valtuuston asettamien tavoitteiden toteutumista kuntakonsernissa ja kunnan toiminnan järjestämistä tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla, lautakunnalla on tarpeen olla vastaava tietojensaantioikeus kuin tilintarkastajalla, joka tarkastaa konsernitilinpäätöksen ja lausuu konsernivalvonnan asianmukaisesta järjestämisestä. Jos tarkastuslautakunnan tiedonsaantioikeus kuntakonsernin yhteisöistä rajautuu toimintakertomuksissa esitettyihin tietoihin, ei sitä voida pitää riittävinä toiminnan tuloksellisista ja tarkoituksenmukaista järjestämistä koskevan arvioinnin kannalta erityisesti tilanteissa, joissa tavoitteiden saavuttamisessa on ongelmia tai toimintaan liittyy riskejä. Lisäksi tulisi huomioida tarkastuslautakunnan asema suhteessa osakkuusyhtiöihin, palveluluiden tuottajiin ja muihin kumppaneihin.

126 § Tilintarkastuskertomus ja sen käsittely

Ehdotuksesta lausuttiin vain tarkastusalan toimijoiden lausunnoissa. Esitettiin, että tilivelvollisiin kohdistuva vastuuvapaus- ja muistutusmenettely olisi kaivannut selkeyttämistä. Tili- ja vastuuvollisten määrittely laissa olisi asianosaisten oikeusturvan kannalta perusteltua.

Lisäksi todettiin, että voimassa oleva laki ja lakiehdotus sisältävät menettelytapaa koskevat säännökset silloin, kun tilintarkastuskertomuksessa on tehty tilivelvolliseen kohdistuva muistutus. Koska julkishallinnon hyvän tilintarkastustavan mukaisesti kunnan tilintarkastajalla on mahdollisuus antaa tarkastuksen tuloksista niin sanottu ehdollinen lausunto, tulisi vähintään lain perusteluihin lisätä ohjeet asianomaisten selityksestä ja kunnanhallituksen lausunnosta silloin, kun tilintarkastuskertomus on ehdollinen.

3.15 Kunnan toiminta markkinoilla (luku 15)

Suuri osa lausunnonantajista piti kunnan toimintaa markkinoilla koskevia pykäläehdotuksia hyvinä ja perusteltuina. Lisäksi osa lausunnonantajista näki hyväksi, että kunnan toimintaa markkinoilla koskevat pykälät on koottu kuntalakiin omaksi luvukseksi.

127 § Kunnan toiminta kilpailutilanteessa markkinoilla, 128 § Yhtiöittämisvelvollisuutta koskevat poikkeukset, 129 § Hinnoittelu kunnan toimiessa kilpailutilanteessa markkinoilla.

Yhtiöittämistä koskevat säännökset ovat lähes samat kuin voimassa olevassa kuntalaissa ja se näkyi lausunnoissa. Lausunnoissa esille nousivat 128 § 1 momentissa todettu vähäinen toiminta ja sen tarkempi määrittely sekä uusi 127 § 3 momentti. Osa lausunnonantajista piti momenttia välttämättömänä sekä tilannetta selkeyttävänä, kun taas osa vastusti uutta momenttia.

130 § Kunnan myöntämän lainan, takauksen tai muun vakuuden antaminen toisen velasta tai muuta sitoumuksesta

Lukua 15 kommentoineista lausunnonantajista suurin osa otti lausunnossaan kantaa 130 §:ään. Kantaa ottaneista 87 lausunnonantajaa katsoi, että säännös selkeyttää tilannetta sekä menettelytapoja. Lisäksi nähtiin, että säännös rajaa kunnan riskinottoa ja korostaa vastuuta yhteisten varojen käytöstä sekä markkinoiden toimivuudesta. Pykälää kritisoineet 40 lausunnonantajaa katsoivat, että se rajoittaa kunnan elinvoiman kehittämistä sekä kunnallista itsehallintoa. Erityisesti elinkeinoelämän edustajat katsoivat, että se aiheuttaa kilpailun vääristymiä.

Eniten kritiikkiä kohdistui pykälän 2 ja 3 momentteihin. 2 momenttia kritisoitiin siitä, että se rajoittaa liiaksi kunnan toimintaa. Katsottiin ettei kansallisesti pitäisi säädellä tiukemmin, mitä EU-sääntely edellyttää ja että seurauksena on kilpailun vääristyminen markkina-toimijoiden joutuessa keskenään eriarvoiseen asemaan. 3 momentin osalta huomiota kiinnitettiin erityisesti siihen, että säännöksen katsottiin rajoittavan sosiaali- ja terveystoimijoiden tukemista.

Kuntaliitto esitti lausunnossaan, että olisi johdonmukaisempaa muotoilla säännös niin, että vakuus voitaisiin myöntää, jos yhteisö on kuntien tai kuntien ja valtion yhteisessä määräysvallassa sen sijaan, että vaadittaisiin yhteisön olevan kokonaan kuntien tai valtion yhteisessä omistuksessa.

Työ- ja elinkeinoministeriö totesi lausunnossaan, että esitysluonnoksesta olisi hyvä käydä selvemmin ilmi, ettei EU:n valtiontukisääntely edellytä esitetyn rajauksen tekemistä, vaan että kyse on kansallisesta linjauksesta, jonka tavoite on vähentää kuntien riskinottoa. Ministeriö totesi myös, että kuntakonsernin sisällä myönnettävät takaukset voivat edelleen vaarantaa kansallista kilpailuneutraaliteettia. Ministeriö kiinnitti lausunnossaan huomiota myös säännöksen yritysvaikutusten arviointiin ja esitti sitä täydennettäväksi.

131 § Kunnan omistaman kiinteistön luovutus tai vuokralle antaminen

Lausunnonantajista suuri osa otti kantaa myös 131 §:ään. Kannat jakaantuivat huomattavasti. Osa kantaa ottaneista piti sääntelyä voimassaolevan sääntelyn mukaisena ja tilannetta selkiyttävänä. Osa kantaa ottaneista piti säännöstä liian rajoittavana ja pitkälle menevänä, byrokraattisena sääntelynä sekä kustannuksia lisäävänä. Osa ehdotti koko pykälän tai sen osan poistamista.

Suurin kritiikki kohdistui pykälän vuokrausta koskevaan kirjaukseen: Toisaalta 10 vuoden aikaa ei pidetty perusteltuna ja toisaalta vuokrauksen ottamista pykälän piiriin pidettiin käytäntöä merkittävästi vaikeuttavana. Osa lausunnonantajista nosti esille, että säännös ei

saasi vaikeuttaa kunnan mahdollisuutta vuokrata tiloja, jotka ovat olleet käyttämättöminä tai tyhjillään.

Työ- ja elinkeinoministeriö totesi lausunnossaan sääntelyn perustuvan pitkälti komission tiedonantoon vuokrausta koskevaa 10 vuoden rajausta lukuun ottamatta. Sen ministeriö toteaa perustuvan kansallisiin näkökohtiin.

Kuntaliitto esitti lausunnossaan, että säännöksessä viitattaisiin pelkästään EU:n perussopimuksen artikloihin seuraavasti: "Kunnan luovuttaessa tai vuokratessa omistamansa kiinteistön kilpailutilanteessa markkinoilla toimivalle yhteisölle, on otettava huomioon, mitä Euroopan Unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklassa säädetään." Kuntaliiton näkemyksen mukaan säännös täyttäisi edellä esitetyssä muodossa informaation tarpeen, mutta ei aiheuttaisi lisäongelmia.

132 § Julkisen palvelun velvoite

Julkisen palvelun velvoitetta koskevaa pykäläluonnosta kommentoitiin varsin vähän. Osa kantaa ottaneista piti ehdotusta tarpeellisenä ja hyvänä, sillä se auttaisi kuntia soveltamaan julkisen palvelun velvoitetta koskevaa EU-sääntelyä. Lausunnoista kävi ilmi, että julkisen palvelun velvoite tunnetaan Suomessa vielä huonosti, ja siksi perusteluihin toivottiin paremmin avattavan sen käyttötilanteita sekä soveltamista. Muutama kantaa ottaneista piti pykälää tarpeettomana.

Työ- ja elinkeinoministeriö pitää lausunnossaan hyvänä, että kuntalakiin otettaisiin esitetyn kaltainen informatiivinen säännös.

133 § Kilpailulain soveltaminen

Pykälää kommentoitiin vain muutamissa lausunnoissa ja sitä pidettiin osin tarpeettomana kuntalaissa. Työ- ja elinkeinoministeriö toteaa puolestaan lausunnossaan pitävänsä hyvänä kyseisen informatiivisen säännöksen ottamista kuntalakiin.

3.16 Oikaisuvaatimus ja kunnallisvalitus (luku 16)

Oikaisuvaatimusta ja kunnallisvalitusta koskevan luvun sääntelyn varsinaista sisältöä ei kommentoitu. Sen sijaan 26 lausunnonantajaa nosti luvun yhteydessä esille tarpeen uudistaa valitusoikeuksiin liittyvää sääntelyä. Lausunnoissa todettiin, että erilliseen lainvalmisteluun olisi perustelua ryhtyä pikaisesti. Lausunnonantajien joukossa olivat mm. Korkein hallinto-oikeus sekä oikeusministeriö. Korkein hallinto-oikeus toteaa lausunnossaan, että yleisen kunnallisoikeuden alalla asioiden laatu ja merkitys ovat oikeussuojan kannalta sellaisia, että valituslupajärjestelmä olisi perusteltua omaksua pääsäännöksi.

141 § Päätöksen tiedoksianto kunnan jäsenelle

Annetuissa lausunnoissa pidettiin esitettyä sääntelyä jossain määrin epäselvänä erityisesti henkilötietoihin liittyen. Samoin katsottiin, että sääntely esitetyssä muodossaan aiheuttaisi turhan viiveen päätösten lainvoimaiseksi tulemiselle. Korkeimman hallinto-oikeuden lausunnossa esitettiin, että tiedoksiantoon liittyvää sääntelyä vielä tarkistettaisiin. Lisäksi kyseisessä lausunnossa nostettiin esille viranhaltijapäätösten tiedoksiantomenettelyt, joita pidettiin edelleen jossain määrin puutteellisinä.

3.17 Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset (luku 17)

Noin viidesosa lausunnonantajista esitti, että lain voimaantulo olisi perusteltua siirtää vuoteen 2017. Perusteluina esitettiin paitsi siirtymäsäännösten suuri määrä, joita sinänsä pi-

dettiin perusteltuina, niin myös sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislakiin liittyvät, epäselvinä pidetyt asiat.

Liite 1. Lausunnon antaneet tahot

Akaan kaupunki
Alajärven kaupunki
Alavieskan kunta
Alavuden kaupunki
Asikkalan kunta
Askolan kunta
Auran kunta
Enonkosken kunta
Enontekiön kunta
Espoon kaupunki
Eurajoen kunta
Euran kunta
Evijärven kunta
Forssan kaupunki
Haapaveden kaupunki
Hailuodon kunta
Halsuan kunta
Haminan kaupunki
Hangon kaupunki
Hankasalmen kunta
Harjavallan kaupunki
Hartolan kunta
Hattulan kunta
Hausjärven kunta
Heinolan kaupunki
Heinäveden kunta
Helsingin kaupunki
Hollolan kunta
Honkajoen kunta
Huittisten kaupunki
Hyrnsalmen kunta
Hyvinkään kaupunki
Hämeenkosken kunta
Hämeenkyrön kunta
Hämeenlinnan kaupunki
Iin kunta
Iisalmen kaupunki
Iitin kunta
Ikaalisten kaupunki
Ilmajoen kunta
Ilomantsin kunta
Imatran kaupunki
Inarin kunta
Inkoon kunta
Isojoen kunta
Isonkyrön kunta
Jalasjärven kunta
Janakkalan kunta
Joensuun kaupunki

Jokioisten kunta
Joroisten kunta
Joutsan kunta
Juuan kunta
Juupajoen kunta
Juvan kunta
Jyväskylän kaupunki
Jämijärven kunta
Jämsän kaupunki
Järvenpään kaupunki
Kaarinan kaupunki
Kaavin kunta
Kajaanin kaupunki
Kalajoen kaupunki
Kangasalan kunta
Kangasniemen kunta
Kankaanpään kaupunki
Kannonkosken kunta
Karijoen kunta
Karkkilan kaupunki
Karstulan kunta
Karvian kunta
Kaskisten kaupunki
Kauhajoen kaupunki
Kauhavan kaupunki
Kauniaisten kaupunki
Kaustisen kunta
Keiteleen kunta
Kemijärven kaupunki
Kemin kaupunki
Keminmaan kunta
Kemiönsaaren kunta
Kempeleen kunta
Keravan kaupunki
Keuruun kaupunki
Kihniön kunta
Kirkkonummen kunta
Kiteen kaupunki
Kittilän kunta
Kiuruveden kaupunki
Kivijärven kunta
Kokemäen kaupunki
Kokkolan kaupunki
Kolarin kunta
Konneveden kunta
Kontiolahden kunta
Korsnäsön kunta
Kosken Tl kunta
Kotkan kaupunki
Kouvola kaupunki
Kristiinankaupungin kaupunki
Kruunupyyn kunta
Kuhmoisten kunta
Kuhmon kaupunki
Kuopion kaupunki
Kuortaneen kunta

Kurikan kaupunki
Kustavin kunta
Kuusamon kaupunki
Kyyjärven kunta
Kärkölän kunta
Kärsämäen kunta
Köyliön kunta
Lahden kaupunki
Laitilan kaupunki
Lapinjärven kunta
Lapinlahden kunta
Lappajärven kunta
Lappeenrannan kaupunki
Lapuan kaupunki
Laukaan kunta
Lempäälän kunta
Leppävirran kunta
Lestijärven kunta
Limingan kunta
Liperin kunta
Lohjan kaupunki
Loimaan kaupunki
Lopen kunta
Loviisan kaupunki
Luhangan kunta
Lumijoen kunta
Luumäen kunta
Luvian kunta
Maalahden kunta
Marttilan kunta
Maskun kunta
Merijärven kunta
Merikarvian kunta
Miehikkälän kunta
Mikkelin kaupunki
Muhoksen kunta
Multian kunta
Muonion kunta
Mustasaaren kunta
Muuramen kunta
Mynämäen kunta
Myrskylän kunta
Mäntsälän kunta
Mänttä-Vilppulan kaupunki
Mäntyharjun kunta
Naantalin kaupunki
Nakkilan kunta
Nastolan kunta
Nivalan kaupunki
Nokian kaupunki
Nousiaisten kunta
Nurmeksien kaupunki
Nurmijärven kunta
Närpiön kaupunki
Orimattilan kaupunki
Oripään kunta

Oriveden kaupunki
Oulaisten kaupunki
Oulun kaupunki
Outokummun kaupunki
Padasjoen kunta
Paimion kaupunki
Paltamon kunta
Paraisten kaupunki
Parikkalan kunta
Parkanon kaupunki
Pedersören kunta
Pelkosenniemen kunta
Pellon kunta
Perhon kunta
Pertunmaan kunta
Pieksämäen kaupunki
Pielaveden kunta
Pietarsaaren kaupunki
Pihtiputaan kunta
Pirkkalan kunta
Porin kaupunki
Pornaisten kunta
Porvoon kaupunki
Posion kunta
Pudasjärven kaupunki
Punkalaitumen kunta
Puolangan kunta
Puumalan kunta
Pyhtään kunta
Pyhäjoen kunta
Pyhäjärven kaupunki
Pyhännän kunta
Pyhärannan kunta
Pälkäneen kunta
Pöytyän kunta
Raahen kaupunki
Raaseporin kaupunki
Raision kaupunki
Rantasalmen kunta
Ranuan kunta
Rauman kaupunki
Rautalammin kunta
Rautavaaran kunta
Rautjärven kunta
Reisjärven kunta
Riihimäen kaupunki
Ristijärven kunta
Rovaniemen kaupunki
Ruokolahden kunta
Ruoveden kunta
Ruskon kunta
Rääkkylän kunta
Saarijärven kaupunki
Salon kaupunki
Sastamalan kaupunki
Sauvon kunta

Savonlinnan kaupunki
Savukosken kunta
Seinäjoen kaupunki
Sievin kunta
Siikaisten kunta
Siikajoen kunta
Siikalatvan kunta
Simon kunta
Sipoon kunta
Siuntion kunta
Sodankylän kunta
Soinin kunta
Someron kaupunki
Sonkajärven kunta
Sotkamon kunta
Sulkavan kunta
Suomussalmen kunta
Suonenjoen kaupunki
Sysmän kunta
Taipalsaaren kunta
Taivalkosken kunta
Taivassalon kunta
Tammelan kunta
Tampereen kaupunki
Tervolan kunta
Tervon kunta
Teuvan kunta
Toholammin kunta
Toivakan kunta
Tornion kaupunki
Turun kaupunki
Tuusniemen kunta
Tuusulan kunta
Tyrnävän kunta
Ulvilan kaupunki
Utajärven kunta
Uudenkaarlepyyn kaupunki
Uudenkaupungin kaupunki
Uuraisten kunta
Vaaan kunta
Vaasan kaupunki
Valkeakosken kaupunki
Vantaan kaupunki
Varkauden kaupunki
Vehmaan kunta
Vesannon kunta
Vesilahden kunta
Vetelin kunta
Vieremän kunta
Vihdin kunta
Viitasaaren kaupunki
Vimpelin kunta
Virolahden kunta
Virtain kaupunki
Vöyrin kunta
Ylivieskan kaupunki

Ylöjärven kaupunki
Ypäjän kunta
Ähtärin kaupunki
Äänekosken kaupunki

Suomen Kuntaliitto
Seutukaupunkiverkosto

Valtioneuvoston kanslia
Oikeusministeriö
Sisäasiainministeriö
Puolustusministeriö
Opetus- ja kulttuuriministeriö
Maa- ja metsätalousministeriö
Liikenne- ja viestintäministeriö
Työ- ja elinkeinoministeriö
Sosiaali- ja terveysministeriö
Ympäristöministeriö
Valtiovarainministeriön henkilöstö- ja hallintopolitiikkaosasto

Kokoomus rp.
Suomen Sosiaalidemokraattinen Puolue rp.
Perussuomalaiset rp.
Suomen Keskusta rp.
Vasemmistoliitto rp.
Svenska Folkpartiet i Finland rp.
Suomen Kristillisdemokraatit rp.
Suomen kommunistinen puolue
Muutos 2011 -puolue

Etelä-Suomen aluehallintovirasto
Itä-Suomen aluehallintovirasto
Lounais-Suomen aluehallintovirasto
Pohjois-Suomen aluehallintovirasto
Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Etelä-Karjalan liitto
Etelä-Pohjanmaan liitto
Etelä-Savon maakuntaliitto
Hämeen liitto
Kainuun liitto
Keski-Suomen liitto
Kymenlaakson liitto
Lapin liitto
Pirkanmaan liitto
Pohjanmaan liitto
Pohjois-Pohjanmaan liitto
Pohjois-Savon liitto
Päijät-Hämeen liitto
Satakuntaliitto
Uudenmaan liitto
Varsinais-Suomen liitto

Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveyspiiri Eksote
Etelä-Savon sairaanhoitopiirin kuntayhtymä

Eteva kuntayhtymä
 Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri
 Kemi-Tornionlaakson koulutuskuntayhtymä Lappia
 Keski-Suomen sairaanhoitopiiri
 Kärkulla samkommun
 Lounais-Suomen koulutuskuntayhtymä
 Oulunkaaren kuntayhtymä
 Pirkanmaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymä
 Pohjois-Karjalan sairaanhoito- ja sosiaalipalvelujen kuntayhtymä
 Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiiri
 Raision seudun koulutuskuntayhtymä RASEKO
 Rovaniemen koulutuskuntayhtymä
 Satakunnan sairaanhoitopiiri
 Seinäjoen koulutuskuntayhtymä
 Varsinais-Suomen sairaanhoitopiirin kuntayhtymä
 Ylä-Savon SOTE kuntayhtymä

AKAVA ry
 Ammattiosaajien kehittämissyhistys AMKE ry
 Boardman Advisors-verkosto
 Elinkeinoelämän keskusliitto EK
 Elinkeinoelämän Oppilaitokset ELO ry
 Eläkeläisliittojen etujärjestö EETU ry
 Euroopan kemikaalivirasto ECHA
 Hallitusammattilaiset ry
 Helsingin maistraatti
 Helsingin seudun ympäristöpalvelut HSY
 Julkisan koulutettujen neuvottelujärjestö JUKO ry
 Julkishallinnon ja -talouden tilintarkastajat ry
 Julkishallinnon ja -talouden tilintarkastuslautakunta
 Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry
 Kansalaisyhteiskuntapolitiikan neuvottelukunta KANE
 Kari Kuusisto
 Keskuskauppakamari
 Keva
 Kilpailu- ja kuluttajavirasto
 Kirkkohallitus
 Kirkon työmarkkinalaitos
 Korkein hallinto-oikeus
 Kuntarahoitus Oyj
 Kuntatarkastajat ry
 Kuntien takauskeskus
 Lapsiasiavaltuutetun toimisto
 Lääkäripalveluyritykset ry
 Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä
 Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä, kansalaistoiminnan verkosto
 Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän elämänlaatuverkoston SGEI-työryhmä
 Matkailu- ja ravintolapalvelut MaRa ry
 Meidän Turku ry
 Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK
 Nuorisoasiain neuvottelukunta
 Opetusalan Ammattijärjestö OAJ
 Oy Tuokko Ltd
 Saamelaiskäräjät
 Samarbetsförbundet kring funktionshinder (SAMS)/Finlands Svenska Handikappförbund (FSH)
 Sivistystyönantajat ry

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry
Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
Suomen Kotiseutuliitto
Suomen lähi- ja perushoitajaliitto SuPer
Suomen nuorisovaltuustojen liitto Nuva ry
Suomen Nuorisoyhteistyö - Allianssi ry
Suomen Palomiesliitto SPAL ry
Suomen sairaanhoitajaliitto ry
Suomen Vesilaitosyhdistys ry
Suomen Yrittäjät
Svenska Finlands folkting
Svenska Österbottens förbund
Tarja Tirri, Riikka Koivunen ja Leena Sarnes
Tekniikka ja Terveys KTN ry
Terveysten ja hyvinvoinnin laitos THL
Terveyspalvelualan Liitto ry
Toimihenkilökeskusjärjestö STTK
Unicef
Valtakunnallinen liikunta- ja urheiluorganisaatio Valo ry
Valtakunnallinen vammaisneuvosto
Valtiontalouden tarkastusvirasto
Vammaisasiamies Reija Lampinen
Vammaisfoorumi ry
Vapaa-ajattelijain Liitto ry
Väestörekisterikeskus